

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra andragogiky a managementu vzdělávání

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Změny v náročnosti administrativní práce třídního učitele ZŠ
po implementaci inkluzivního vzdělávání

Changes in the complexity of the primary school class teacher's
administrative work after the implementation of inclusive education

Lucie Mandová

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jaroslav Veteška, Ph.D., MBA

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Školský management

2020

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Změny v náročnosti administrativní práce třídního učitele ZŠ po implementaci inkluzivního vzdělávání potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 7. 12. 2020

Ráda bych zde poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce prof. PhDr. Jaroslavu Veteškovi, Ph.D., MBA, za jeho čas, který mi věnoval při řešení dané problematiky.

ABSTRAKT

Jako téma mé bakalářské práce jsem si vybrala navýšení práce třídního učitele od implementace inkluzivního vzdělávání na základních školách. Dále se budu zabývat podpůrnými opatřeními, individuálním vzdělávacím plánem, asistenty pedagoga a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Cílem bakalářské práce je zjistit, jaké jsou změny v náročnosti administrativní práce třídního učitele základní školy po implementaci inkluzivního vzdělávání.

Během mé práce budu pomocí dotazníků provádět šetření na téma inkluzivní vzdělávání v základních školách, ve kterém budu zjišťovat náročnost a spokojenost práce pedagogů po implementaci inkluzivního vzdělávání. Spolu s tím pak jaká jsou pozitiva a negativa společného vzdělávání.

KLÍČOVÁ SLOVA

inkluzie, pedagog, žáci, asistent pedagoga, základní škola, individuální vzdělávací plán, speciální pedagog

ABSTRACT

I chose inclusive education in primary schools as the topic of my bachelor's thesis. I will also deal with supportive measures, teaching assistants, pupils with special educational needs and an individual educational plan. The aim of the bachelor's thesis is to discover what are the changes in the complexity of the administrative work at primary schools for class teacher after the implementation of inclusive education.

During my work, I will use questionnaires to conduct a survey on the topic of Inclusive Education at Primary Schools, in which I will determine the complexity of and satisfaction with teachers' work after the implementation of inclusive education. Simultaneously, what the pros and cons of joint learning are.

KEYWORDS

inclusion, teacher, pupils, teacher's assistant, primary school, individual educational plan, special education teacher

Obsah

Úvod.....	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Úvod do problematiky	8
1.1 Definice a charakteristika inkluzivního vzdělávání	8
1.2 Principy inkluzivního vzdělávání	10
2 Historie inkluzivního vzdělávání	12
2.1 Vývoj na území České republiky	13
3 Inkluzivní vzdělávání v České republice	14
3.2 Podpůrná opatření.....	14
3.3 Zákony a vyhlášky.....	16
3.4 Vzdělávací programy.....	17
3.4.1 Rámcový a školní vzdělávací program pro ZŠ	17
3.4.2 Individuální vzdělávací plán	18
4 Pedagogičtí pracovníci.....	19
4.1 Třídní učitel	19
4.2 Asistent pedagoga.....	25
4.3 Školní speciální pedagog.....	26
4.4 Vedoucí pracovník.....	28
5 Žák a jeho osobní rozvoj.....	30
PRAKTICKÁ ČÁST.....	32
6 Metodika	32
6.1 Výzkumné metody.....	32
6.2 Charakteristika dotazníkového šetření	32
6.3 Charakteristika rozhovoru	33
7 Výsledky	34
7.1 Výsledky dotazníkového šetření.....	34
7.2 Shrnutí dotazníkového šetření	45
7.3 Výsledky rozhovoru	47
7.4 Shrnutí rozhovorů.....	53
Diskuze.....	56
Závěr	57
Seznam použitých informačních zdrojů.....	59
Seznam použitých zkratk.....	62

Úvod

Inkluzivní vzdělávání je často diskutované téma. Začleňování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami vede ke spoustě odlišných názorů. Vznikají tak neustálé diskuse bez sjednoceného závěru. Není jasné, zda toto rozhodnutí bylo šťastné pro všechny účastníky tohoto procesu, a proto bych se tomuto tématu chtěla věnovat.

Pojem inkluze je většině lidí již delší dobu známý. Od 1. 9. 2016 dostali možnost žáci se speciálními vzdělávacími potřebami se vzdělávat v běžné škole, a to dle novely zákona o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání č. 561/2004 Sb. (dále Školský zákon). Toto ovšem neznamená, že by již dříve inkluze nebyla součástí školního vzdělávání. Jde především o ukotvení tohoto pojmu v zákoně a v rovnoprávnosti vzdělávání všech žáků bez ohledu na jejich zdravotní, sociální a kulturní stav.

Tento problém mě zaujal již v době, kdy jsem začala pracovat na pozici asistentky pedagoga v páté třídě základní školy u žáka s ADHD a jako vychovatelka ve školní družině ve druhé třídě. Každý den, kdy jsem asistovala u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, jsem sbírala zkušenosti, které jsou k nezaplacení a které jsou mi přínosem i nadále, a to nejen po pracovní stránce, ale i osobní. Člověk má teď daleko větší přehled informací o tom, jak společné vzdělávání funguje. Neměla jsem možnost porovnat dobu před implementací inkluzivního vzdělávání s nynější, pouze mi byly předávány dlouholeté zkušenosti mých kolegů a kolegyně z řad pedagogů, kteří nebyli tomuto rozhodnutí pozitivně nakloněni.

V teoretické části se zabývám vysvětlením pojmu vzdělávání žáků se speciálními potřebami, náplní práce třídního učitele, individuálním vzdělávacím plánem, asistenty pedagoga a speciálním pedagogem. Praktická část ukazuje na navýšení administrativní práce pedagogů v rámci inkluze.

Cílem bakalářské práce je vyhodnotit administrativní a časovou náročnost a finanční ohodnocení pedagogických pracovníků od implementace inkluzivního vzdělávání.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Úvod do problematiky

Inkluzivní vzdělávání je každodenním tématem nejen ve školách. Jde o společné vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s žáky bez speciálních vzdělávacích potřeb. Tito žáci mají individuální vzdělávací plán nebo plán podpory rozdělený do stupňů a podle toho i nárok na asistenta pedagoga. Pro maximální fungování systému nicméně nestačí jen přítomnost asistenta pedagoga. Musíme zohlednit také rozšířené zodpovědnosti třídního učitele, který má na starosti veškerou dokumentaci, kterou vypracovává pro každého žáka, jenž má nárok na přizpůsobení výuky jeho speciálním vzdělávacím potřebám. Tato dokumentace je připravena k prostudování a podpisu i pro ostatní vyučující žáka se speciálními vzdělávacími potřebami.

1.1 Definice a charakteristika inkluzivního vzdělávání

Pojem inkluzivní vzdělávání znamená spravedlivý přístup k příležitostem ve vzdělávání pro všechny žáky bez ohledu na jejich zdravotní způsobilost. Důležitými znaky jsou spolupráce, vzájemná pomoc a vlastní rozvoj po stránce sociální, osobní a intelektuální.

Jedná se o zapojení všech žáků bez výjimky. Tedy o žáky s jiným mateřským jazykem, se speciálními vzdělávacími potřebami i bez speciálních vzdělávacích potřeb, žáky se sociálním znevýhodněním, s postižením, poruchami učení, a i žáky mimořádně nadané.

Každá škola přistupuje ke každému žákovi jednotlivě dle jeho individuálních vzdělávacích potřeb, které jsou vyhodnocovány třídním učitelem a někdy také za pomoci školního speciálního pedagoga a asistenta pedagoga.

Jde tedy o proces, který umožňuje žákům se společně vzdělávat v místě bydliště s konkrétními opatřeními pro všechny zúčastněné. Cílem inkluzivního vzdělávání je podpora rovných příležitostí žáků na vzdělávání. (Průvodce školní inkluzí, str.35, 2016)

Podle publikace Pedagogika, se inkluzivní vzdělávání dělí, na jaké si „atributy“.

- právo dětí na vzdělávání bez rozdílu
- učení bez bariér a férově
- vhodná podpůrná opatření

- smysluplná metodická pomoc
- respektování dítěte a jeho potřeb
- podpora odlišnosti dětí
- týmová spolupráce v péči o dítě
- specifické kompenzační pomůcky (Pedagogika, str.116, 2019)

„Inkluzivní vzdělávání můžeme podřadit pod inkluzi sociální, která zasahuje do všech oblastí lidského života kam také mimo školství patří oblast zaměstnání, volného času, bydlení apod. Inkluzivní vzdělávání významně podporuje sociální inkluzi, která se snaží zabraňovat sociální exkluzi či odstraňovat již vzniklou, resp. vyloučení ze společnosti, izolaci“.¹

„Inkluze je založena na rovnocennosti jedinců, aniž by byla předpokládána normalita. Za normální se považuje spíše rozmanitost, přítomnost větších či menších rozdílů. Společenství vytváří struktury, do nichž se vejdou všichni a dle svých schopností dosahují cenných výkonů“.²

Integrace

Pojem integrace se často zaměřuje s pojmem inkluze, a proto bych chtěla vysvětlit rozdíl mezi nimi.

Integrace znamená individuální začlenění jedince do společnosti a jeho každodenního života podle jemu diagnostikovaných zdravotních kritérií. Může se jednat například o tělesné nebo mentální postižení.

Jedná se vlastně o bytí nebo soužití ve skupině či podskupině žáků, kteří mohou za určitých podmínek navštěvovat běžnou školu. Pokud by se stalo, že bude integrace žáka neúspěšná, tak může nastoupit do speciálního školského zařízení, potažmo se do něj vrátit, pokud jej již dříve navštěvoval.

¹ TANNENBERGEROVÁ, M. *Průvodce školní inkluzí aneb Jak vypadá kvalitní základní škola současnosti?* Praha: Wolters Kluwer Č, a.s., 2016. 136 s. [ISBN 978-80-7552-008-1](#). str.34

² ANDERLIKOVÁ, Lore. *Cesta k inkluzi: Úvahy z praxe a pro praxi*. Praha: Triton, 2014. [ISBN 978-80-7387-765-1](#).str.42

Integrace může být jednotlivá a skupinová. Jednotlivá je taková, kdy se ve skupině žáků nachází jeden integrovaný žák a pracuje s učitelem a asistentem. Skupinová integrace je typická tím, že ve třídě působí dva učitelé, kteří na základě svého odlišného vzdělání pracují s dětmi. (Cesta k inkluzi, str. 41, 2014)

„Integrace je tedy stav, kdy se zdravotně postižený jedinec vyrovnal se svou vadou, žije s nepostiženými a spolupracuje s nimi, prokazuje výkony a vytváří hodnoty, které společnost intaktních uznává jako rovnocenné, společensky významné a potřebné.

*Integrované vzdělávání je chápáno jako přístupy a způsoby zapojení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných škol. Cílem je poskytnout i žákům s těžkými trvalými zdravotními potížemi společnou zkušenost s jejich zdravými vrstevníky, a přitom respektovat jejich specifické potřeby“.*³

*„Dítětem, žákem, či studentem (dále jen „žák“) se speciálními vzdělávacími potřebami je žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění a užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními, potřebuje poskytnutí podpůrných opatření vyplývajících z jeho individuálních potřeb na základě jeho zdravotního stavu, odlišného kulturního prostředí nebo jiných životních podmínek.“*⁴

Do skupiny žáků se speciálními vzdělávacími potřebami patří ti se zdravotním postižením, s vadami řeči, se specifickými poruchami učení, poruchami pozornosti a chování. Dále žáci s jiným mateřským jazykem, pocházející z odlišných sociálních anebo kulturních podmínek a žáci mimořádně nadaní.

1.2 Principy inkluzivního vzdělávání

Základním principem inkluzivního vzdělávání je společné vzdělávání všech žáků dohromady bez ohledu na zdravotní způsobilost jedince. Jedná se o podporování přirozených schopností žáků prosadit se mezi svými vrstevníky a zapojit se do vzdělávacího procesu. Vzdělávají se společně žáci bez ohledu na některá znevýhodnění

³ TANNENBERGEROVÁ, M. *Průvodce školní inkluzí aneb Jak vypadá kvalitní základní škola současnosti?* Praha: Wolters Kluwer Č, a.s., 2016. 136 s. ISBN 978-80-7552-008-1. str.39

⁴ Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. *Www.msmt.cz* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/search.php?s%5Bsort%5D=date&query=%C5%BE%C3%A1ci+se+SVP>

jako například zdravotní, sociální anebo kulturní, která jsou podporována speciálními opatřeními. Začlenění do společnosti má vliv na obě strany.

2 Historie inkluzivního vzdělávání

Již v 18. století vznikaly v Evropě instituce pro péči o děti s postižením. Bohužel v té době neexistoval ucelený pedagogický přístup k těmto žákům, a tak výuka byla spíše segregáčního typu než inkluzivního. Až teprve během 19. století se začala rozvíjet výuka pro žáky s postižením. Na přelomu 19 a 20 století vznikali školy s alternativní pedagogikou. Jako například Montessori a waldorfská škola, které jsou podobné nynějšímu inkluzivnímu vzdělávání. (Lechta, str.30, 2016)

Pojem inkluze a inkluzivní vzdělávání jsou také známé ze Světové konference o vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami z roku 1994 ze Salamky. Tuto konferenci pořádala OSN a zúčastnilo se jí 92 vlád i z České republiky, které prohlášení podepsaly. (Salamanca Statement, UNESCO 1994)

Právo na vzdělání „The Right to Education“

Práve pro vzdělání se zabývá úřad hlavního komisaře pro lidská práva „The Right to Education“ z 8. prosince. 1999 uvádí, že vzdělání je lidským právem a nepostradatelným prostředkem k realizaci dalších lidských práv. Je primárním prostředkem, kterým se mohou lidé posunout ve svém sociálním životě na lepší sociální úroveň.

Právo na primární vzdělávání

Úřadu komise pro lidská práva představil je právo na vzdělávání primární složkou zahrnující elementy dostupnosti, přístupnosti, přijatelnosti a přizpůsobivosti, které jsou v každém vzdělávání zahrnuty.

Primárním vzděláváním se rozumí získání základní vzdělání. Toto vzdělání má být všeobecné a musí uspokojovat všechny potřeby žáka s ohledem na kulturu a potřeby dané skupiny. Základní potřeby na vzdělání jsou obsaženy ve Světové deklaraci o vzdělávání. Úřad komise pro lidská práva podporuje stanovisko UNICEF, které říká: „Primární vzdělávání je nejdůležitější složkou základního vzdělávání“. Primární vzdělávání je povinné, zdarma a dostupné všem.

Právo na sekundární vzdělávání

Sekundární vzdělávání zahrnuje dostupnost, přístupnost, přijatelnost, které jsou rovněž přístupné ve všech formách vzdělávání. Sekundární vzdělávání zahrnuje řádné dokončení

základního vzdělávání pro svůj další rozvoj na vyšších nebo odborných školách. Sekundární vzdělávání by mělo obsahovat rozlišné systémy založené na potřebách studentů z různých sociálních a kulturních podmínek. Toto vzdělávání musí být dostupné všem zdarma, a to jakýmkoliv způsobem výuky. (CESCR, General Comment No. 13. Right to Education, 1999)

2.1 Vývoj na území České republiky

Pojem inkluze se objevuje v České republice od druhé poloviny 20. století, ačkoliv implementace inkluze do běžných škol nastala až v roce 2016. Dalšími informací a zdroji o společném vzdělávání je také Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením z roku 2006, která je založena na obecných zásadách, jakými jsou například: „*respekt, rovné příležitosti, zákaz diskriminace, respekt k vyvíjejícím se schopnostem dětí*“ apod. (Úmluva OSN, online, 2006).

3 Inkluzivní vzdělávání v České republice

3.1 Financování inkluzivních opatření

Financování inkluzivního vzdělávání zpravuje Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. Systém společného vzdělávání probíhá formou příplatků na zdravotní postižení, formou nadnormativního dofinancování potřeb dané školy, formou rozvojových programů MŠMT. Dále čerpá prostřednictvím tzv. rozvojových programů na asistenty pedagoga, Šablon nebo z Evropského sociálního fondu.

Během financování podpůrných opatření zapíše ředitel školy přiznané podpůrné opatření do školní matriky. Na základě toho upravuje daný krajský úřad rozpočet školy.

V roce 2016, kdy začala implementace inkluzivního vzdělávání náklady činili 589 milionů korun. Každým rokem náklady na inkluzivní vzdělávání stoupají. (MŠMT, online, analýza)

3.2 Podpůrná opatření

Plán podpory

„Plán pedagogické podpory (PLPP) zpracovává škola v prvním stupni podpůrných opatření s cílem podpořit žáka, u kterého se projevují mírné obtíže ve vzdělávání, jako je například pomalejší tempo práce, drobné obtíže v koncentraci pozornosti, ve čtení, psaní či počítání a je potřeba úpravy školní výuky a domácí přípravy, metod, organizace a hodnocení nebo podpora zapojení do kolektivu, ale nejsou zde nutná podpůrná opatření vyššího stupně.

Obsah plánu pedagogické podpory

Plán pedagogické podpory obsahuje popis problémů žáka, metodách a organizaci výuky, hodnocení výuku a posunu žáka ve výuce. Vytyčuje cíle pro vyhodnocení účinnosti podpory.

Obsah pedagogické podpory je stručný a přístupný pro všechny pedagogy, které žáka vyučují nebo s žákem pracují. Žák je s tímto plánem seznámen, stejně tak i zákonní zástupci.

Podpůrná opatření

Podpůrná opatření jsou definována školským zákonem a vyhláškou o vzdělávání žáků se SVP a rozdělena do pěti stupňů podpory, které lze vzájemně kombinovat.

První stupeň podpůrných opatření navrhuje a poskytuje základní škola, kde se žák vzdělává

Druhý až pátý stupeň podpůrných opatření navrhuje školské poradenské zařízení

Pokud nebudou naplněny vzdělávací potřeby žáka v prvním stupni podpůrných opatření, bude zákonným zástupcům doporučeno využít školské poradenské zařízení.

Školské pedagogické zařízení doporučí zákonným zástupcům a škole podpůrná opatření druhého až pátého stupně podle speciálně vzdělávacích potřeb žáka. (MŠMT, online)

Postup školy při poskytování podpůrných opatření

Plán podpůrných opatření prvního stupně, jak bylo již uvedeno vypracuje škola. Plán je může být průběžně aktualizován na základě posunu žáka ve výuce. Škola vyhodnotí po třech měsících od zahájení podpůrných opatření, zda vedou k naplnění cíle. Tento plán obsahuje informace o žákovi, kterými jsou:

- základní údaje
- popis obtíže žáka
- stanovení cílů podpory
- způsob naplňování cílů
- vyhodnocení podpory
- úprava obsahu vzdělávání a forma
- metody a organizace výuky
- pomůcky ve výuce

Pokud plán pedagogické podpory prvního stupně nenapomáhá k posunům žáka k předem stanoveným cílům, doporučí vedení školy zákonnému zástupci návštěvu poradenského zařízení. Do té doby škola dále poskytuje žákovi podpůrná opatření prvního stupně. S plánem pedagogické podpory seznámí škola zákonné zástupce a

pedagogické pracovníky školy, kteří se žákem pracují. Pedagogičtí pracovníci si plán důkladně přečtou a podepíší. (MŠMT, online)

3.3 Zákony a vyhlášky

563/2004 Sb. ZÁKON ze dne 24. září 2004, o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

„Tento zákon upravuje

a) odchylky při sjednávání doby trvání pracovního poměru na dobu určitou pedagogických pracovníků,

b) předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků,

c) pracovní dobu pedagogických pracovníků,

d) další vzdělávání a kariérní systém pedagogických pracovníků.

Tento zákon se vztahuje na pedagogické pracovníky škol a školských zařízení, které jsou zapsány do rejstříku škol a školských zařízení, a na pedagogické pracovníky v zařízeních sociálních služeb.“⁵

561/2004 Sb. ZÁKON ze dne 24. září 2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

„Tento zákon upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova, uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.“⁶

⁵ 563/2004 Sb. ZÁKON ze dne 24. září 2004, O pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

Dostupné z <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-o-pedagogicky-ch-pracovnicich-1>

⁶ 561/2004 Sb. ZÁKON ze dne 24. září 2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. *Www.zakonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2020-12-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění účinném od 1. 1. 2018.

„Tato vyhláška upravuje pravidla vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, vzdělávání žáků uvedených v § 16 odst. 9 zákona a vzdělávání žáků nadaných.“⁷

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

„Poradenské služby ve školách a školských poradenských zařízeních jsou poskytovány dětem, žákům, studentům, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením.“⁸

3.4 Vzdělávací programy

Vzdělávací programy jsou vytvářené ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy nebo vzdělávací institucí. Z těchto programů vychází pedagogičtí pracovníci a pomáhají při vzdělávacím a výchovném procesu žáků. Některé se dají v průběhu vzdělávání upravovat podle potřeb žáka jako například individuální vzdělávací plán.

3.4.1 Rámcový a školní vzdělávací program pro ZŠ

Rámcový vzdělávací program pro základní školy je dokumentem, kterým by se měli řídit všichni pedagogičtí pracovníci. V tomto dokumentu, který je volně dostupný na stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, jsou detailně rozepsané cíle a pojetí základního vzdělávání. Tyto cíle zahrnují oblasti vzdělávání, klíčové kompetence, vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání žáků mimořádně nadaných.

Oblasti vzdělávání se dále dělí na podoblasti jako například Člověk a jeho společnost, Člověk a jeho svět, Člověk a příroda, Člověk a zdraví atd. (MŠMT, online)

⁷ Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění účinném od 1. 1. 2018 [online]. [cit. 30.10.2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty3/vyhlaska-c-27-2016-sb-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi-2>

⁸ Vyhláška č. 72 ze dne 9. února 2005, O poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. *Www.zakonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2020-12-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72>

3.4.2 Individuální vzdělávací plán

„Individuální vzdělávací plán (dále IVP) je plán, který se stanoví žákovi za podmínek podle zákona č. 561/2004 Sb. O předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a vyhlášky 27/2016 Sb. O vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Vychází z rámcového vzdělávacího programu rozpracovaného do příslušného školského vzdělávacího programu školy.“⁹

Individuální vzdělávací plán vytváří třídní učitel společně se speciálním školním pedagogem a s asistentem pedagoga na základě lékařského vyšetření a vyšetření z pedagogické poradny. Tento dokument se vytváří i v případě dlouhodobé nemoci žáka. Za IVP zodpovídá vedení školy. IVP je jednou ze součástí dokumentace žáka.

V obsah IVP tvoří například: stupeň podpůrného opatření, údaje o žákovi, informace o spolupráci se zákonnými zástupci, obsah, rozsah, průběh a způsob poskytování individuální pedagogické a psychologické péče a jejich důvody, cíle vzdělávání, čas a rozvržení látky, způsob a plnění zadaných úkolů a jakým způsobem bude žák hodnocen. Dále dokument obsahuje další činnosti jiného pedagoga práce s žákem. Například školního speciálního pedagoga nebo asistenta pedagoga. Důležitou součástí IVP je seznam pomůcek, učebnic a didaktické materiály pro výuku žáka.

Zpracování IVP

Individuální vzdělávací plán by měl být zpracován nejpozději do jednoho měsíce od obdržení doporučení ze školského poradenského zařízení. IVP může být během celého školního roku upravováno na základě potřeb žáka ve výuce. S IVP seznámí škola všechny vyučující daného žáka.

Kontrola naplňování IVP

Naplňování individuálního vzdělávacího plánu vyhodnotí škola s poradenským zařízením minimálně jednou za školní rok. Poradenské zařízení je stálou oporou pro žáka a zákonné zástupce. (IVP, MŠMT, online)

⁹ Individuální vzdělávací plán. <https://www.msmt.cz/> [online]. [cit. 2020-11-08].

4 Pedagogičtí pracovníci

Pedagog (nebo také učitel) je osoba, která na základě právního předpisu vykonává činnost výchovně pedagogickou, speciálně pedagogickou a psychologickou. Předává žákům nové znalosti, motivuje, vychovává, vzdělává, plánuje, organizuje a realizuje.

Role pedagoga je v inkluzi velmi klíčová pro budování pozitivního klimatu třídy. (Inkluzivní vzdělávání, str. 64, 2010)

V knize Pedagogická komunikace v teorii a praxi si autor klade otázku:

„Kdo je dobrý učitel?”

Je to především člověk, který miluje děti, nachází radost ve styku s nimi, umí se s dětmi přátelit, bere si k srdci dětské radosti i žalosti, zná dětskou duši a nikdy nezapomíná, že on sám byl také dítětem.“¹⁰

„Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu, je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu, nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb.“¹¹

4.1 Třídní učitel

Třídní učitel je ten, komu je přidělena ředitelem školy jedna třída žáků na první nebo druhém stupni základní školy. Do funkce třídního učitele patří mnoho činností, které má TU v popisu své práce.

¹⁰ NELEŠOVSKÁ, Alena. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-0738-1.

¹¹ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. <https://www.msmt.cz/> [online]. [cit. 2020-10-31]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari?highlightWords=72%252F2005>

Náplň práce třídního učitele

Náplň práce třídního učitele je velice pestrá, od vedení třídní dokumentace, přes komunikaci až po organizační záležitosti a školení.

Práce třídního učitele spočívá ve vytváření kvalitních podmínek pro vzdělávání žáků, sleduje vztahy mezi žáky a pomáhá řešit problémy mezi žáky.

- Hodnotí celkový vývoj žáků po stránce sociální i zdravotní,
 - věnuje se individuálně dětem, které mají zdravotní nebo jiné problémy,
 - komunikuje se zákonnými zástupci a předává jim informace o prospěchu a chování žáka,
 - informace o žákovi předává dalším vyučujícím, kteří se podílí na výchovně vzdělávacím procesu žáka,
 - na pedagogické poradě sdílí informace o své třídě a navrhuje případná výchovná opatření,
 - zásadní problémy řeší včas s vedením školy, školním psychologem nebo školním speciálním poradcem,
 - vede třídní dokumentaci, (třídnictví, kontrola docházky, vysvědčení, třídní schůzky a další),
 - zodpovídá za majetek školy, který má ve své třídě, a za estetický vzhled třídy.
- (Učitel a rodič, str.30, E-kniha)

Kompetence třídního učitele

Třídní učitel (dále také jako TU) je pedagogem, který komunikuje s žáky, rozvíjí osobnost žáků, poznává žáky, organizuje, radí naslouchá, předává informace apod.

Každý pedagog by měl mít určité kompetence k výkonu svého povolání. Kompetence se dají jinak vyjádřit jako souhrn dovedností, vědomostí a schopností pro rozvoj osobnosti.

Podle odborné publikace „*Asistent pedagoga*“ se kompetence učitele rozdělují do tří základních kategorií, kterými jsou:

1. Provozní kompetence

Projektové schopnosti, komunikační dovednosti a tvořivost.

2. Motivačně-orientační

Komunikační schopnosti, souhrn pozitivních předpokladů a hodnot učitele.

3. Vědomostní

Patří sem teoretické a metodické znalosti a aplikační dovednosti. (Asistent pedagoga, str.139, 2010)

Podle operačního programu Praha adaptabilita se kompetence třídního učitele rozdělují do těchto oblastí:

1. Kompetence komunikační

Třídní učitel využívá kompetence komunikační v podstatě po celou dobu jeho vyučovacího procesu. Komunikuje ústně nebo písemně s žáky, pedagogy, vedením školy a dalšími osobami, které se podílejí na výchovně vzdělávacím procesu žáků. Tato oblast je neboli dovednost je jednou z nejdůležitějších. Učitel by měl umět správně sdělovat informace a samozřejmě i naslouchat ostatním pedagogům a hlavně žákům. Měl by být vnímavým a empatickým k žákům a být spíše pro děti přítelem, oporou, vzorem, ale samozřejmě mít i respekt. Respekt si každý pedagog vybuduje na základě svého charakteru, svého přístupu ke všem kolem sebe, a ne direktivním přístupem.

Děle by měl komunikovat i se zákonnými zástupci žáka o jeho výchovně vzdělávacím procesu. O změnách, které v průběhu edukace nastávají. Například řešení kázeňských opatření nebo problémy žáka v prospěchu. Komunikace by měla probíhat v klidu, s rozumem a přátelským postojem. Není vhodné se stavit do submisivní pozice proti zákonným zástupcům žáka. Takové postoje jsou zcela nepedagogické.

Učitel žáka dále komunikuje s ostatními pedagogy, které v jeho třídě vyučují jiný předmět než jejich třídní učitel o jednotlivých žácích a celé své třídě. Je dobré sbírat informace a poznatky od ostatních učitelů, které znají třídu, protože si mohou tak pedagogové vyměnit názory na vyučování a chování žáků. Poté je může třídní učitel informovat o postupech nebo krocích výchovných a vzdělávacích, které ve třídě podnikne sám nebo za pomoci dalšího pedagoga případně výchovného poradce.

2. Kompetence psychodidaktická

Třídní učitel i ostatní pedagogové by měli žáky chválit za jejich úspěchy, když se jim něco podaří a pokud se jim zrovna nedaří v některém předmětu, tak by měli žáka povzbudit a dávat mu najevo, že to zvládne příště. Pedagog by měl pomáhat rozvíjet jejich talent a osobnost každého jedince. Pedagog by měl opravdu působit tak, že v něm mají děti důvěru a nemusejí se bát mu něco sdělit. Učitelé se podílejí každý den na vytváření klimatu, a proto je důležité umět s žáky i v nepříjemných situacích správně komunikovat.

3. Kompetence diagnostická a intervenční

Každý pedagog by měl znát třídu ve které působí, a to nejen jako učitel, který předává žákům nové informace, ale i po stránce výchovné, osobní, charakterové. K lepšímu poznání žáků a pedagogů jsou vhodné zážitkové neboli adaptační kurzy, které se většinou uskutečňují v prvních třídách na prvním stupni a poté v šestých třídách na druhém stupni základních škol. Na tyto kurzy jezdí s žáky jejich třídní učitel asistent pedagoga, výchovný poradce a zdravotník. Žáci se dostanou do prostředí mimo školu a jsou zde ve své podstatě sami sebou. Mohou se tak všichni vzájemně poznávat pomocí her, které má pro ně připraven třídní učitel a na kterém se podílejí i ostatní přítomní pedagogové. Jde vlastně o stmelení kolektivu. Při těchto aktivitách má jejich učitel možnost poznat osobnosti všech díky situacím do kterých se díky společným hrám zde dostanou.

4. Kompetence poradenská

Další z kompetencí pedagoga je kompetence tzv. poradenská. Učitel by měl být pro své žáky posluchačem, který se jim snaží pomoci s jejich problémy a poradit jim, jak se k problému postavit. Samozřejmě jen pokud o to mají zájem a také by pedagog neměl působit, tak že žák musí přijmout názor pedagoga. Učitel by se také neměl snažit vyřešit problém za žáka. Záleží, o jaký problém se jedná a kdo je v něm zahrnut. Nejprve by měl učitel kontaktovat zákonné zástupce, kterým sděluje informace o výchově a prospěchu vždy na třídních schůzkách. Poté se předají informace o situaci například školnímu psychologovi nebo výchovnému poradci atd.

5. Sebereflexní kompetence

Sebereflexe je velmi důležitá kompetence pedagoga v případě jeho vzdělávacích metod. Každý učitel by se měl zamyslet nad tím co se mu povedlo, co by mohlo být lepší a co se

vůbec nepodařilo. Které metody výuky jsou efektivní a zda správně působí na celý kolektiv. (OPPA, Praha & EU, online)

Obecná doporučení pro pedagogy pro práci s dětmi se SVP

V metodice pro pedagogy pro práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami by se mělo podle PhDr. Kateřiny Fořtové postupovat takto:

- Zákonným zástupcům, žákovi, pedagogům a ostatním dětem z třídy postiženého žáka by se mělo sdělit, že žák se SVP bude hodnocen jinak než ostatní žáci a proč tomu tak je.
- Dále by měli všichni zúčastnění vědět o jakou poruchu žáka se jedná, jak se například projevuje.
- Také by měli všichni vědět, jak mohou být žákovi nápomocní v překonávání jeho obtížných situací.
- Pedagog nebo třídní učitel by měl mít přehled aktuálních úprav v postupu ve výuce na základě vybraných v hodných metod vyučování zjištěných z pozorování žáka ve výuce.
- Žák s IVP (i ostatní žáci) by měl být pozitivně hodnocen a chválen za jeho snahu. Mělo by se pozvednout jeho sebevědomí a zájem o výuku. Tím tak pedagog předejde případné „rezignaci“ ve vzdělávání žáka s IVP.
- Mělo by se hodnotit jen to co žák stihl vypracovat a neupozorňovat na malé množství splněných úkolů.
- Rozhodně není vhodné porovnávat žáky mezi sebou. Je to demotivující a může to vést i ke konfliktům mezi žáky.
- Zařízení pomůcek pro žáky s IVP a jejich používání.
- Společná spolupráce se školním speciálním pedagogem je důležitou složkou k posunu žáka ve vzdělávání. Komunikace se ŠSP o průběhu reedukace a úpravách v IVP a PO.
- Žák by měl sedět spíše sám v přední lavici nebo s někým šikovnějším, kdo dává pozor ve výuce.
- Během vysvětlování nové látky mluvit pomalu, v klidu, ujistit se, že žák všemu rozumí tím, že se ho mohou dotázat.

- Jasně si vytyčit hodnocení se žákem, jak ho budu hodnotit, jaké mu budu dávat úkoly a kolik.
- Dát žákovi delší čas a prostor v odpovídání na otázky.
- Správně prokládat aktivity v hodině. Náročnější činnosti dávat spíše na začátek hodiny a ty odlehčenější spíše na druhou část vyučovací hodiny.
- Pedagog by měl bát vůči žákovi (i ostatním žákům) trpělivý a nechat mu volnější tempo, netlačit na něj a nespěchat.
- Dát žákovi prostor se rozvíjet v tom, co ho naplňuje a baví. Například pokud se zajímá o vesmír, tak ho nechte si připravit třeba prezentaci nebo přinést knihu a podívat o jeho koníčku třeba pět minut v hodině. Žák se tak bude cítit motivován, podporován a sklídí úspěch i před třídou.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Pro další rozvoj pedagogických pracovníků (dále také jako DVPP) ve svém oboru je důležité neustálé prohlubování jejich znalostí, pro které slouží další vzdělávání pedagogických pracovníků. Škola nabízí svým zaměstnancům kurzy, školení nebo další způsoby profesního rozvoje. Kurzy jsou akreditovány MŠMT a mohou být hrazené i ze Šablon.

Pedagogické školení nebo kurzy mohou být například:

- jazykové kurzy (cizí jazyky)
- kurzy pro AP práce s ADHD
- malování pravou mozkovou hemisférou
- komunikace se zákonnými zástupci
- práce s nadanými žáky
- vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti inkluze apod.

Výběr kurzů a školení je opravdu rozmanitý. Kurzy nebo školení, které probíhají v rámci tzv. „webináře“ jsou většinou online k dispozici a nemusí se již hradit. Tento způsob školení se v dnešní době velmi rozmohl.

O placených školeních nebo kurzech rozhoduje vedení školy, které může dát na výběr pedagogům, který z kurzů nebo školení jim připadá jako v hodný pro rozvoj v jejich oboru.

Je tedy nezbytně nutné, aby se pedagogičtí pracovníci dále vzdělávali ve všech směrech, co vzdělávání zahrnuje, aby tak mohli co nejefektivněji působit na kolektiv z nabraňných zkušeností a podložených informací prezentujících v daném kurzu nebo školení.

4.2 Asistent pedagoga

Asistentem pedagoga je ten, kdo pomáhá žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami během výuky. Také se podílí na přípravě individuálního vzdělávacího plánu pro žáky se SVP a na jeho následném vyhodnocení a také na plánu osobního rozvoje. Tímto plánem si stanovuje třídní učitel společně s asistentem pedagoga cíle žáka, kterých by chtěl po nějaké době společně dosáhnout. Tedy jde o jeho posun ve výuce.

Asistent pedagoga dále připravuje podklady na výuku, vysvětluje látku, pomáhá s hygienickými návyky, komunikuje se zákonnými zástupci a informuje třídního učitele o jeho dosavadních výukových a sociálních výkonech. Jedná se tedy o jaké si požadavky na asistenta pedagoga, které by měl splňovat, aby proces inkluze byl úspěšný. (Cesta k inkluzi, str.70, 2014)

„Asistent pedagoga je jako pedagogický pracovník definován školským zákonem a jeho pracovní náplní je poskytování pomoci žákům při přizpůsobení se školnímu prostředí, pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti, pomoc při komunikaci se žáky, při spolupráci se zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází. Jeho pozici upravují tedy zákony Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy“¹²

Role asistenta pedagoga

Asistent pedagoga (dále také jako AP) je ve své podstatě druhý pedagog působí v dané třídě a je „partnerem učitele“. Podporuje nejen žáka se SVP, ale celou třídu a třídního učitele (dále také jako TU) nebo další pedagogy. Jeho úkolem je podporovat žáky se SVP, tento úkol je také jeho náplní práce. Práce AP by neměla působit tak, že TU nebude věnovat žádný čas žáku se SVP. TU by se měl věnovat všem žákům stejně. Asistent

¹² Regionální školství: velká novela školského zákona od ... ; Pedagogičtí pracovníci : redakční uzávěrka .. Ostrava: Sagit, 2020. ÚZ. ISBN 978-80-7488-427-6.

pedagoga by měl působit kladně na klima třídy ve které působí a být nápomocen všem žákům.

Dvojjazyčný asistent pedagoga

Dvojjazyčný asistent pedagoga je asistent, který hovoří dalšími cizími jazyky. Asistent ovládá stejný cizí jazyk jako žák, u kterého asistuje. Tím je pro žáka mnohem lepší se začlenit do společnosti a pochopit probíranou látku. Asistent tedy vysvětluje probírané učivo ve dvou jazycích, a to v rodilém jazyku žáka a v jazyce, kterým se na škole vyučuje. Náplň práce dvojjazyčného asistenta je stejná jako náplň práce asistenta pedagoga. Pomáhá během výuky žákovi, podílí se na přípravě IVP jeho vyhodnocení a plánu osobního rozvoje žáka, komunikuje se zákonnými zástupci a pomáhá žákovi se socializovat.

4.3 Školní speciální pedagog

Školní speciální pedagog (dále také jako ŠSP) je osoba, která působí na dané škole jako podpora integrovaných žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Je poskytovatelem poradenských služeb pro TU, žáky a zákonné zástupce. Společně zde s ním působí také metodik prevence, školní psycholog a výchovný poradce. (Školní poradenství, str.14, 2014)

Kvalifikační standardy školního speciálního pedagoga

Kvalifikační standart je zákonem stanovená norma pro profesní kvalifikaci. Jedná se o strukturovaný popis odborných způsobilostí pro výkon pracovní činnosti. Kvalifikační standart schvaluje ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. (zákon o ped.prac., MŠMT, online)

Kvalifikační standart vychází z níže uvedeného zákona.

„Kvalifikační standardy školního speciálního pedagoga (stejně i dalších poradenských pracovníků školy) jsou specifikovány zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.“

„Podle § 18 výše zmíněného zákona speciální pedagog získává odbornou kvalifikaci vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném magisterském studijním

programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku.“ (Z.č. 563/2004 Sb.)“¹³

Náplň činnosti poradenských pracovníků školního poradenského pracoviště

Školní speciální pedagog nebo školní psycholog za pomoci třídního učitele v čas identifikují žáky s výukovými problémy a vytváří tak plán neboli strategii pro předcházení výukových problémů ve vzdělávání. Podporují pedagogické pracovníky a vedou intervenci.

Výchovný poradce se zabývá problematikou procesu integrovaných žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Školní metodik prevence má na starosti sociálně nežádoucí jevy. Jakými jsou například návykové látky, šikana apod.

Náplň činnosti školního speciálního pedagoga

Školní speciální pedagog se zaměřuje na podporování integrovaných žáků se speciálními vzdělávacími potřebami i žáků ostatních, kteří potřebují pomoc speciálního pedagoga.

Podpora může být krátkodobá i dlouhodobá. Záleží na době podpůrných opatření. Školní speciální pedagog si vede o své práci dokumentaci, která je k dispozici třídnímu učiteli a zákonným zástupcům.

1. Depistážní činnosti

Cílem je vyhledávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, s poruchami učení nebo žáci ze sociálně znevýhodnění prostředí. Nejčastějšími depistážními činnostmi neboli nástroji je například správnost funkce jemné a hrubé motoriky, posouzení dominance pravé nebo levé ruky (lateralita), sluchové vnímání, slovní projev, způsobilost pro grafický projev (grafomotorika), činnost smyslových orgánů (senzomotorika), koncentrace pozornosti apod.

¹³ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. <https://www.msmt.cz/> [online]. [cit. 2020-10-31]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari?highlightWords=72%252F2005>

2. Diagnostické a intervenční činnosti

Jde o posouzení schopností a dovedností žáka na jehož základě je navržen individuální vzdělávací plán, plán osobního rozvoje nebo plán podpory. Z pravidla je ŠSP informován nejprve třídním učitelem nebo zákonnými zástupci o problémech ve výuce žáka.

- Diagnostika speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Informace o zdravotní anamnéze rodiny, potřeby žáka, jeho problémech, školní přípravě doma.
- Na základě rozpoznání hlavních problémů žáka se navrhne individuální vzdělávací plán a plán podpory.
- Individuální, krátkodobá a dlouhodobá práce s žákem se speciálními vzdělávacími potřebami. Podílení se na individuálním vzdělávacím plánu a plánu osobního rozvoje. Spolupráce s třídním učitelem, s vedením školy a se zákonnými zástupci. Zajištění speciálně pedagogických činností, kterými je například činnost reedukační. Realizace intervenčních činností.

Vyhodnocování navržených opatření, zajištění speciálních didaktických pomůcek při vzdělávání žáků se SVP a úprava prostředí žáka pro jeho vzdělávání ve škole.

Nabídka pedagogických intervencí, které fungují jako doučování například pro žáky s jiným rodným jazykem. Spolupodílení se na vzdělávací cestě žáka v jeho kariérním růstu. (MŠMT, online)

4.4 Vedoucí pracovník

Vedoucím pracovníkem je osoba, která řídí nějakou instituci a s ní společně i osoby v ní zaměstnané.

Je oprávněný k zadávání úkolů podřízeným zaměstnancům, organizovat, řídit a kontrolovat. Je zodpovědný za kvalitu vykonané práce, finance, podmínky pracovního zázemí a celkový chod organizace.

Ředitel základní školy

Ředitele základní školy (dále také jako ŘŠ) se rozumí osoba, která je zodpovědná za řízení a správu organizace tedy základní školy.

Povinnosti ředitele základní školy

- rozhodování o poskytování vzdělávání, pokud zákon nestanoví jinak
- odpovědnost o odborné pedagogické úrovni
- vytváření podmínek pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
- podmínky pro inspekční činnost
- zajištění dohledu nad žáky
- informování zákonných zástupců o výchovně vzdělávacím procesu žáka – chování a prospěch

Kompetence ředitele základní školy

Kompetence je způsobilost odpovědnost a schopnost pověřené osoby k vykonávání činností, které předem stanovuje zákon.

- odpovědnost za finanční prostředky školy
- vydává školní řád
- zpracovává výroční zprávu za celý školní rok
- zřizuje funkci asistenta pedagoga
- může přeřadit mimořádně nadaného žáka do vyššího ročníku školy
- povoluje vzdělávání podle IVP
- stanovuje rozsah přímé pedagogické činnosti
- vede pedagogické porady

(Kompetence řídicích pracovníků, str.49, 2012)

5 Žák se speciálními vzdělávacími potřebami

„Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami je jedinec, který má určitou nedostatečnou ve svých schopnostech, dovednostech, osobních rysech, chování, jednání, prožívání, sociálních a kulturních rozdílech.“¹⁴

Jedná se tedy o takového žáka, který potřebuje na základě své specifické poruchy učení nebo chování pomoc a podporu, která mu zajistí posun a zlepšení v jeho poruchách během vzdělávání.

Ve speciální pedagogice v pojetí inkluzivní vzdělávání jde o rozvoj osobnosti žáka s určitým postižením, které vede k jeho začlenění do společenského života. (Speciální pedagoga, str. 16, 2016)

Žák

Žákem je dítě, které dosáhlo tělesné a duševní způsobilosti a dosáhlo šestého roku věku, a to do konce června školního roku. Žákem se stává při nástupu do povinné školní docházky, kde se vzdělává a rozvíjí po stránce intelektuální a sociální.

Žák plní devítiletou povinnou školní docházku, a to nejdéle do dosažení věku 17 let. Vzdělává se ve třídě společně s ostatními žáky školy pod dohledem třídního učitele a ostatních pedagogických pracovníků.

Žák získává během svého působení na základní škole neustále nové znalosti v oblasti výchov a vzdělávání, které se dělí podle rámcového vzdělávacího programu vydaného ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Během povinné školní docházky, jsou ověřovány informace, dovednosti, které žák získal v průběhu výuky. Nejčastějším ověřením znalostí žáka je test nebo zkouška z jednotlivých předmětů.

Pokud žák neplní řádně povinnou docházku nebo je výrazně slabší v některém z předmětů, tak může tzv. „propadnout“ neboli opakovat ročník, který nedokázal úspěšně absolvovat.

¹⁴ ZILCHER, Ladislav a Zdeněk SVOBODA. *Inkluzivní vzdělávání: efektivní vzdělávání všech žáků*. Praha: Grada, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0789-6.

Nejpozději však dle školského zákona § 36 Povinnost školní docházky musí ukončit, když dosáhne věku 17 let. Na ročníku, ve kterém vzdělávání pro žáka končí, nezáleží.

Plán osobnostního rozvoje žáka

Plán osobnostního rozvoje žáka je plán, který by měl vycházet z individuálního vzdělávacího plánu žáka.

V tomto plánu se jasně definuje, v čem by se měl žák posunout a v jaké době. Třídní učitel společně s asistentem pedagoga si určí cíle, čeho chtějí u žáka dosáhnout. Tento dokument je v hodný pro další práci žáka ve výuce a v jeho rozvoji.

Plán osobnostního rozvoje žáka by měl obsahovat:

- jméno žáka, datum narození žáka
- třídu a jméno třídního učitele
- pedagogickou diagnózu žáka
- aktuální stav spolupráce s rodinou žáka a učební dokumenty
- cíle (čeho chceme dosáhnout, jakého posunu a v čem)
- formy a metody výuky v jednotlivých předmětech (například v českém jazyce rozdělené na mluvnici, sloh, literaturu a čtení)
- materiální podporu výuky
- způsob hodnocení a klasifikace
- spolupráce s rodiči a spolupráci s žákem

Každý předmět by měl být dále rozdělen podle klíčových kompetencí, znalostí, činností učitele pro budoucí zlepšení činností ve výuce žáka. (Průvodce školní inkluzí, str. 118, 2016)

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Metodika

6.1 Výzkumné metody

Ve své praktické části vycházím z kombinace dotazníkového šetření a rozhovoru.

Dotazníkové šetření jsem si vybrala z toho důvodu, že se jedná o kvalitní metodu výzkumu veřejného mínění. Je to jedna z nejlepších variant, díky které je možné nasbírat velké množství informací nebo dat od mnoha respondentů najednou. Toto šetření vychází z uzavřených, polouzavřených a otevřených otázek. Volila jsem tedy kombinace všech možných způsobů.

Rozhovor jsem si zvolila, protože jsem chtěla znát názor a pohled některých pedagogických pracovníků na řešenou situaci k inkluzivnímu vzdělávání. V tomto případě tedy s koordinátorkou inkluze, asistentkou pedagoga a školní speciální pedagožkou. Tímto způsobem je možné zjistit podrobnější informace od dotazovaných a širší pohled na věc.

Vybrala jsem si polostrukturovaný rozhovor, kdy se jedná o dialog dvou osob. Já jakožto tazatel jsem předložila předem otázky, které jsme posléze společně s dotazovaným prošli. Dávala jsem důraz na to, aby byly otázky uspořádány dle logického pořadí a důležitosti a správně formulovány.

6.2 Charakteristika dotazníkového šetření

K praktické části bakalářské práce jsem vypracovala dotazníkové šetření, které je zaměřené na práci pedagogů. Pomocí dotazníků jsem chtěla zjistit, jaké názory na inkluzivní vzdělávání mají pedagogové. Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, zda se náplň pedagogů od implementace inkluze navýšila po stránce administrativní a časové.

Dotazníkové šetření probíhalo tak, že jsem si připravila dobře strukturované otázky a možnosti odpovědí, které jsem následně zaslala na mnou vybrané základní školy v České republice přímo pedagogickým pracovníkům.

Dotazník byl jednotlivě zaslán 800 pedagogům z větších měst v České republice. Těmi byly: Praha, Brno, Beroun, Benešov, Kladno, Plzeň, Dvůr Králové, Prostějov.

Vzhledem k tématu mé bakalářské práce jsem potřebovala zacílit pouze na ty pedagogy, kteří mají ve třídě minimálně jednoho žáka se speciálními vzdělávacími potřebami a kteří jsou rovněž třídními učiteli. Po získání dostatečného počtu respondentů, jsem data vkládala do excelových tabulek a vytvářela tak grafy.

6.3 Charakteristika rozhovoru

Rozhovor byl předem sepsán a otázky byly zaslány vybraným pedagogickým pracovníkům, kterými byla paní koordinátorka inkluze na základní škole, asistentka pedagoga s praxí na prvním i druhém stupni základní školy a speciální školní pedagožka, která působí i jako zástupkyně ředitele pro druhý stupeň základní školy.

Komunikace probíhala online přes MS Teams nebo telefonicky. Cílem bylo zjistit více informací z různých pozic, které jsou začleněny do procesu inkluzivního vzdělávání.

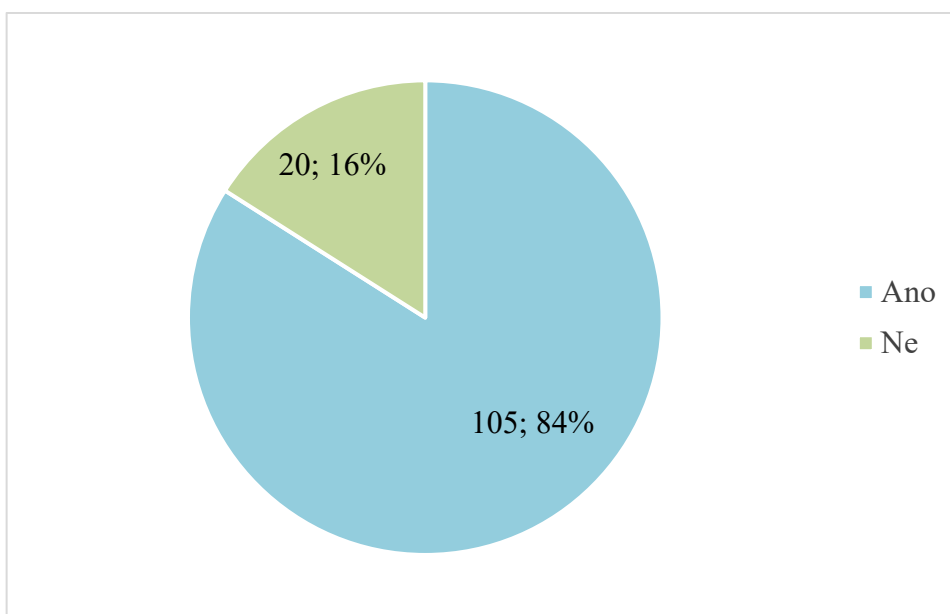
7 Výsledky

7.1 Výsledky dotazníkového šetření

Změny v náročnosti administrativní práce třídního učitele ZŠ po zavedení inkluzivního vzdělávání

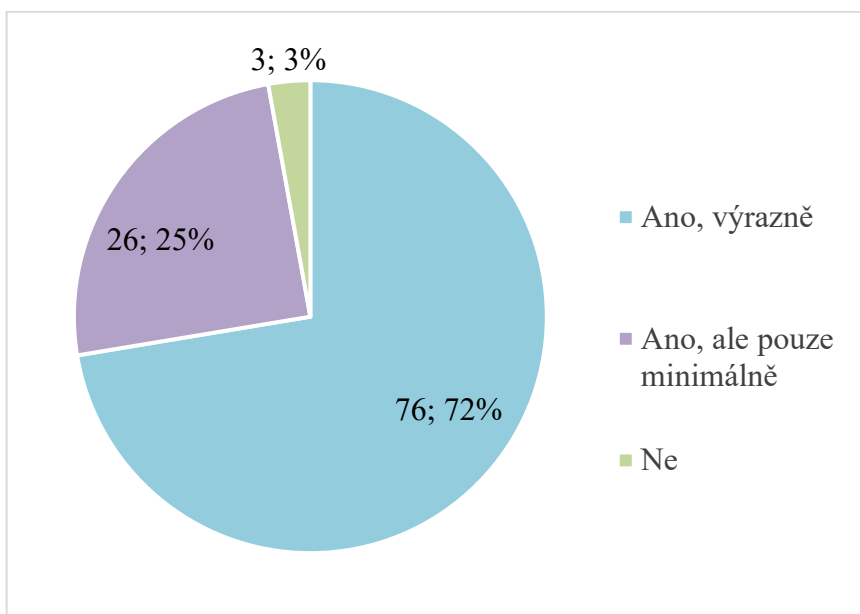
1. Působíte jako třídní učitel ve třídě, kde je minimálně 1 žák se speciálními vzdělávacími potřebami?

Z odpovědí vyplývá, že 84 % dotazovaných pedagogických pracovníků má ve třídě minimálně jednoho žáka se speciálními vzdělávacími potřebami.

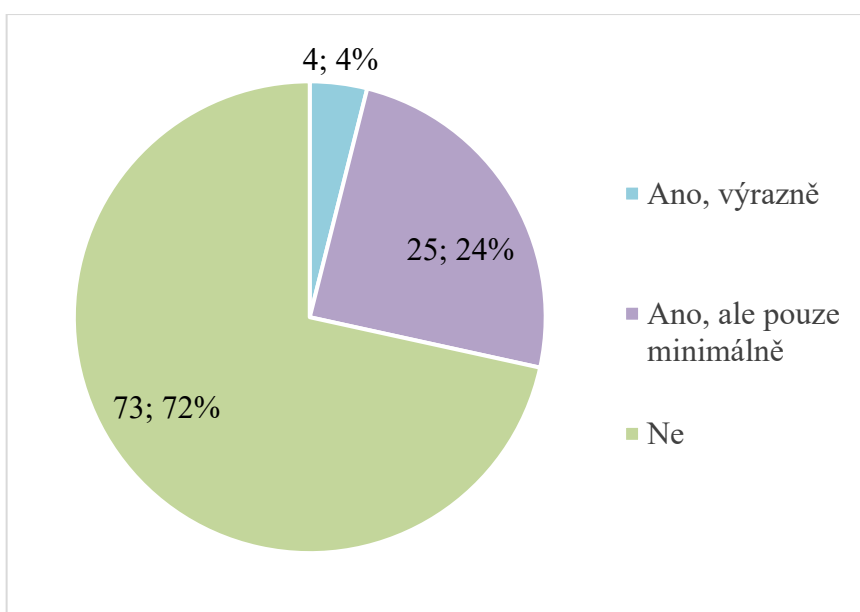
2. Máte pocit, že se Vaše práce navýšila od implementace inkluzivního vzdělávání?

Z odpovědí vyplývá, že u více než 72 % třídních učitelů se práce od implementace inkluzivního vzdělávání výrazně navýšila. 25 % pedagogů uvádí, že se jejich práce navýšila, ale pouze minimálně. Zanedbatelná 3 % pedagogů nemá dle tří respondentů v rámci inkluze žádnou práci navíc.

3. Jste v důsledku navýšení Vaší administrativní práce lépe finančně ohodnocen/a?

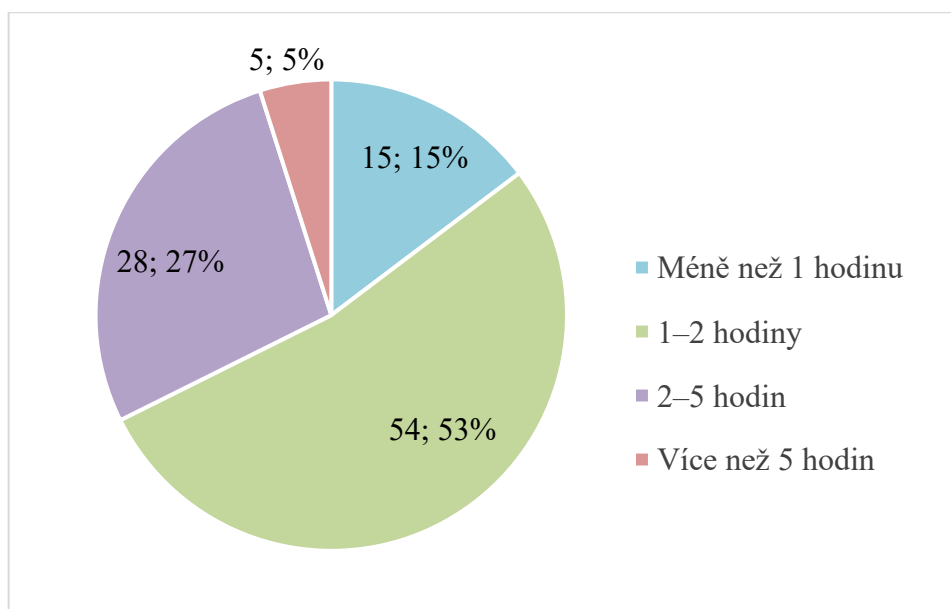
Z odpovědí vyplývá, že 72 % třídních učitelů není lépe finančně ohodnoceno.

4. Kolik času týdně strávíte přípravou pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?

Více jak polovina třídních učitelů tvrdí, že přípravou pro žáky se speciálními potřebami stráví 1–2 hodiny týdně. Více než 25 % z dotazovaných stráví nad přípravou 2–5 hodin.

15 % pedagogů tráví nad přípravou méně než 1 hodinu týdně. Nejméně, tedy 5 % pedagogů, stráví nad přípravou až 5 hodin týdně.

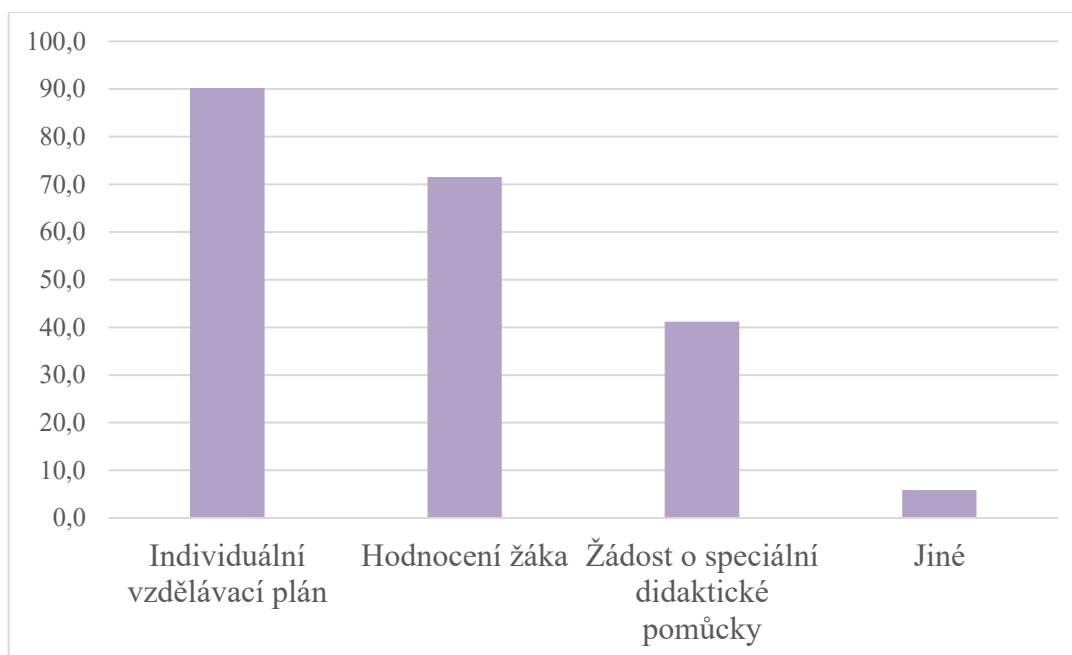

5. Jaké dokumenty dokládáte škole při práci s žákem se speciálními vzdělávacími potřebami?

Až 90 % pedagogů uvádí, že dokládá škole individuální vzdělávací plán. Hodnocení žáka dokládá 70 % pedagogů a žádost o speciální didaktické pomůcky dokládá 40 % pedagogů. Dále někteří respondenti uvádí, že dokládají škole:

- komunikační desky žáka, záznamy z konzultací se zákonnými zástupci, hodnocení speciálního pedagoga školy
- komunikaci s pedagogicko-psychologickou poradnou (dále PPP), zprávy na OSPOD, soud, policii
- zápisy z konzultací s rodiči i pracovníky PPP (pedagogicko-psychologická poradna)
- velké množství komunikace s rodiči
- sešity, práce žáků, portfolio
- školní dotazníky pro poradnu, pokud je dítě současně z nefunkční rodiny, posudky pro OSPOD
- výkazy práce se žáky
- plán PO (podpůrná opatření) a seznámení ostatních vyučujících s tímto plánem
- zpráva pro psychiatra, kontakt s psychologem

- záznam o práci v pedagogické intervenci, PLPP (plán pedagogické podpory)

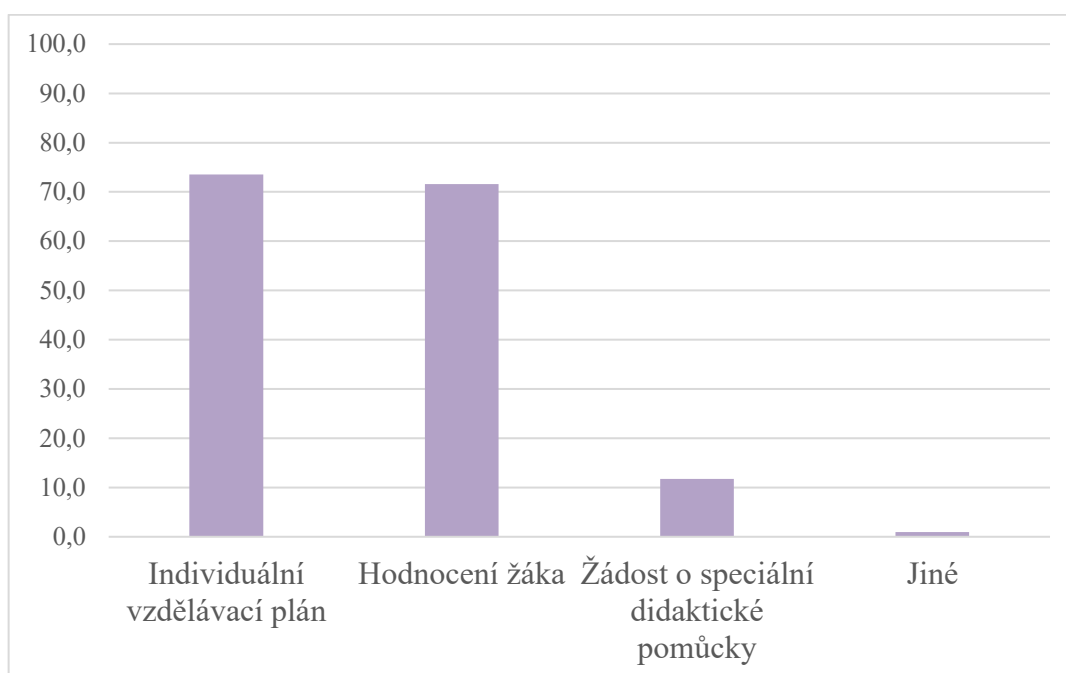

6. Jaké dokumenty dokládáte pedagogické poradně při práci s žákem se speciálními vzdělávacími potřebami?

Více než 70 % pedagogů uvádí, že pedagogické poradně dokládá IVP a hodnocení žáka. Žádost o speciální didaktické pomůcky dokládá více než 10 % pedagogů. Někteří pedagogové uvedli, že dále dokládají také:

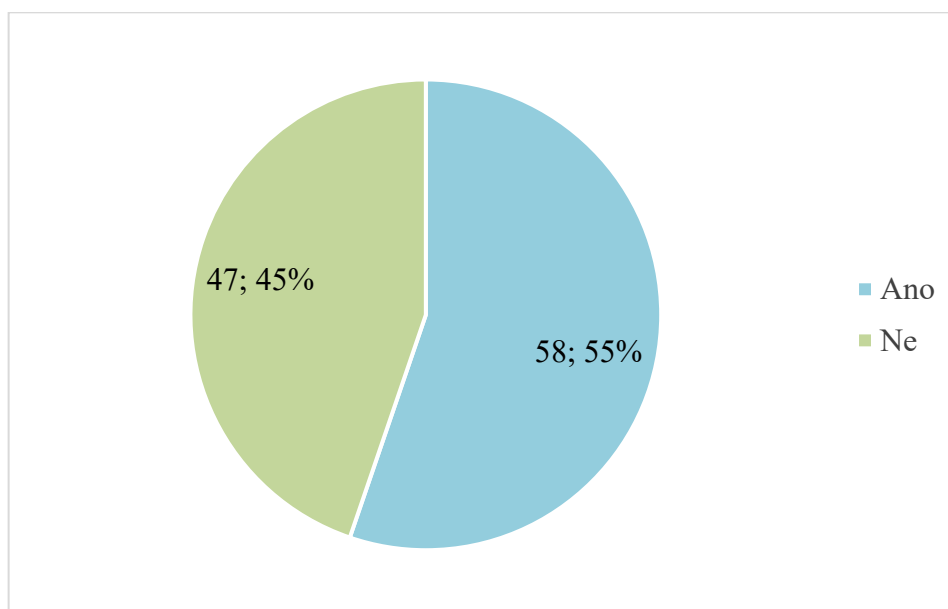
- školní dotazník
- komunikaci s různými institucemi (OSPOD – orgán sociálně právní ochrany dětí, SPC – speciální pedagogické centrum)
- formulář pro vyšetření
- dotazník dodaný poradnou
- práce žáka
- dotazník SPC, PPP (pedagogicko-psychologická poradna)
- vyhodnocení podpůrných opatření
- plán pedagogické podpory

Jeden z respondentů uvedl, že pro práci s žákem se speciálními vzdělávacími potřebami nedokládá jako třídní učitel žádné dokumenty pedagogické poradně.

7. Je ve třídě, kde působíte, přítomen asistent pedagoga?

Z dotazníku vyplývá, že 45 % pedagogů nemá ve třídě přítomného asistenta pedagoga k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. 55 % pedagogů tvrdí, že je v jejich třídě přítomen asistent pedagoga.

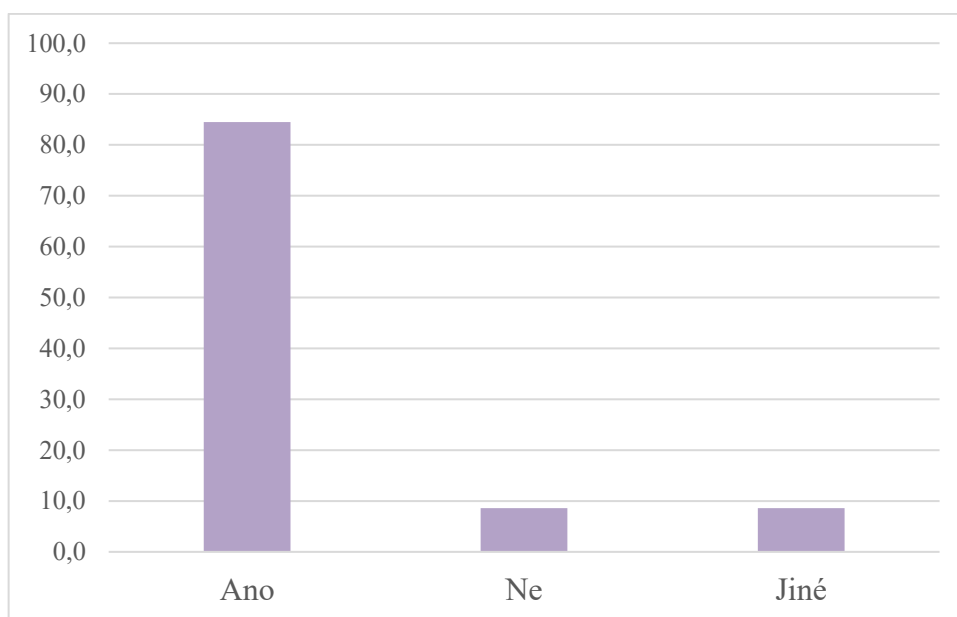
8. Vnímáte spolupráci asistenta pedagoga jako výraznou pomoc během přípravy na vyučování i během něj?

Více než 80 % pedagogů uvádí, že vnímá spolupráci asistenta pedagoga jako výraznou pomoc během přípravy na vyučování i během něj. Méně než 10 % respondentů uvádí, že asistent pedagoga není během přípravy na vyučování ani během něj výraznou pomocí pro pedagoga. V části „jiné“, která tvoří 10 % hlasování respondentů, se někteří vyjádřili takto:

„Záleží na osobě asistenta, v dosti případech komplikace práce, chystání činnosti pro asistenta.“

„Velmi záleží na člověku, který práci asistenta vykonává. Má to být člověk, který pozná, citlivě vycítí, kde je potřeba pomoci, a ne aby si vyřizoval soukromé věci po telefonu v hodinách. V tomto je to osoba navíc a velmi ruší. Dále nejsem a nechci být vyhledávačem a zadavatelem nějaké práce, sama mám vlastní práce dost...“

„Ano, ale při přípravě na 2. stupni je jeho využití minimální vzhledem k množství vyučovaných předmětů. Výrazná pomoc je to v třídnických hodinách s hlídáním absence, zápisem informací do ŽK atd.“

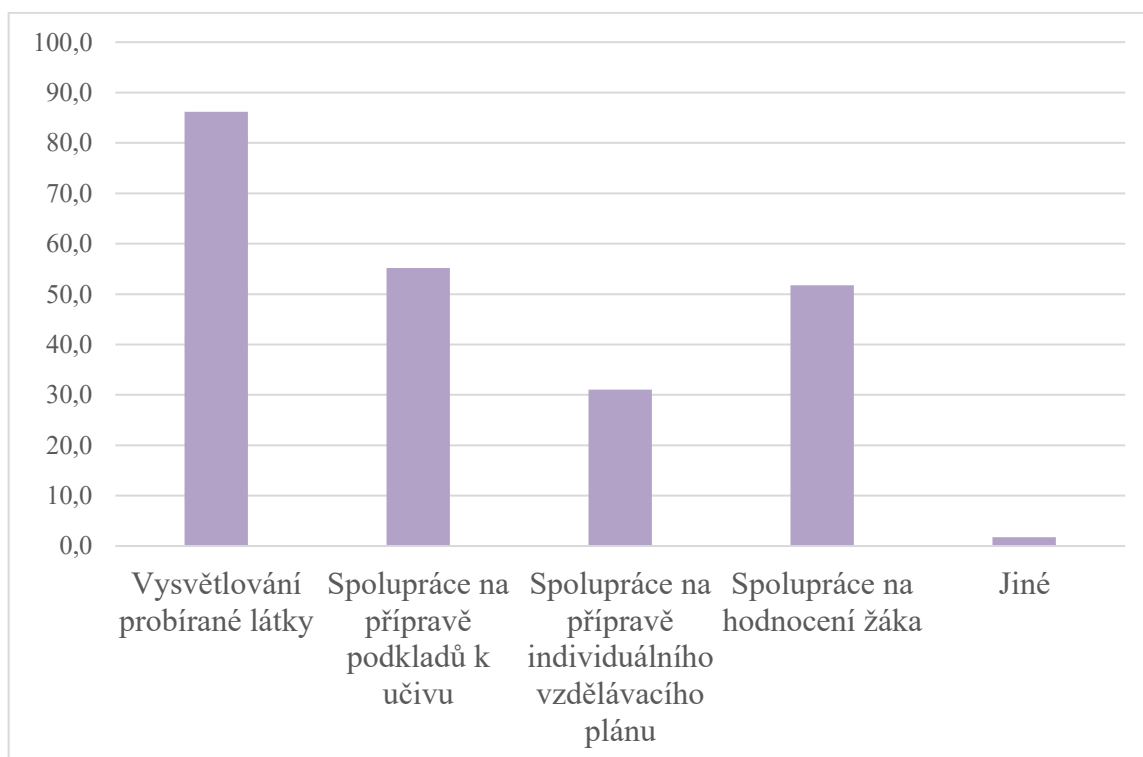

9. Jakou činnost vykonává asistent pedagoga ve spojitosti s žákem se speciálními vzdělávacími potřebami?

Z dotazníku vyplývá, že skoro 90 % asistentů pedagoga vysvětluje žákům se speciálními vzdělávacími potřebami probíranou látku. Spolupráce na přípravě podkladů k učivu

a spolupráce na hodnocení žáka tvoří více než 50 % z činnosti asistenta pedagoga. 30 % asistentů pedagoga se podílí na přípravě IVP. V části „jiné“, kterou tvoří asi 2 %, odpověděli dotazovaní takto:

- komunikace s rodiči, konzultace
- příprava pomůcek, tabulek pro práci s žákem
- usměrňování chování a nežádoucích projevů žáka
- odvádění dětí ze třídy, když má jejich spolužák záchvat
- hlídání hodnot glykemie – žák má cukrovku, typ I, místo toho mu napovídá a nedbá pokynů, jak se žákem pracovat, nebere doporučení z PPP ani pokyny učitele
- Někteří asistenti vůbec neví, co je jejich náplní, takže je ještě k tomu školím. Měla jsem jich více, takže rozdíl samozřejmě existuje, ale většinou buď žáka opečovávají ze všech stran, i když nejsou asistentem osobním, nebo si s žáky naopak vůbec nenavážou správný vztah, a ti je pak odmítají. Měla jsem i asistentku velmi kvalitní, ale to byla původně učitelka.

10. Jaké máte osobní zkušenosti s inkluzivním vzděláváním?

Jednalo se o otevřenou otázku, ke které se proto vyjádřilo celkem jen 61 respondentů. Vybrala jsem pouze některé z odpovědí.

„Ne moc dobré. Nevidím toto vždy jako přínosné ani pro žáky se speciálními potřebami a ani pro ostatní žáky. Z mého hlediska bylo rozdělení žáků do ZŠ, zvláštních a praktických škol velmi prozíravé a všichni žáci mohli prožívat úspěch, mít potřebný čas na svou práci, a i učitelé měli čas se žákům věnovat dle potřeb. V tomto systému trpí všechny strany.“

„Je to náročné, ale dá se to zvládnout. Takové děti jsou také přínosem pro třídní kolektiv.“

„Mnohdy je asistent pedagoga zbytečný. Peníze by mohl dostat pedagog.“

„Inkluze = diskriminace, mainstream děti, takže špatně.“

„Často vyplňuji IVP dítěti, které žádné speciální potřeby nemá. Rodič velmi často předpokládá, že k výuce prostě stačí mít papír. Nepředpokládá, že pokud má dítě nějaký problém, tím více by se mu měl věnovat. Za další jsou ve třídě děti, které nelze tak snadno integrovat, berou léky a učitelé nevědí, jak s nimi pracovat. Jako učitelé nemáme žádné instrukce, žádná školení, na vysoké škole se to neučí. Dalším problémem je velké množství IVP děti ve třídě.“

„Naprosto negativní. 12 let jsem působil ve zvláštní škole. Mentální inkluze je zločin páchaný na obou stranách.“

„Během 8leté praxe jsem se s inkluzí setkala v rámci třídy, jako třídní učitelka. Žáci s ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder), Aspergerův syndrom a žáci s lehčí formou SPU (speciální poruchy učení).“

„Vcelku dobré. Inkluzi považuji za nevhodnou v případě agresivního chování žáka. Ostatní žáci se cítí ohroženi.“

„Je to velice náročné. Domnívám se, že inkluze není vhodná pro všechny žáky. Poslední dobou je mi líto ostatních dětí, na které mi nezbyvá čas, a to ani nemluvě o dětech v jistých směrech nadaných.“

„Jsem pro inkluzivní vzdělávání, ale je to velká zátěž proti gymplům, kde téměř nejsou.“

„Špatné, nesouhlasím s ní, jsem pro speciální školy a učitelé s aprobací pro speciální vzdělávání.“

„Velké, vždy problém pro inkluzivní dítě, kvalita výuky ostatních žáků se snižuje.“

„Zátěž pro učitele, žáci s postižením nejsou v kolektivu šťastní, náročné i pro ostatní žáky.“

„Práce ve třídě s inkluzivním vzděláváním je velmi náročná. Děti určité úrovně a rychlosti v jedné třídě si mohou vzájemně ve vzdělávání pomoci, ale někdy se i zpomalí práce celé třídy. Při velkém počtu dětí (27) je někdy neskutčné uspokojit všechny dětské dušičky.“

„Mám více než 15leté zkušenosti, měla jsem ve třídě i osobního asistenta, placeného zákonnými zástupci.“

„Nevadí mi to, snažím se o co nejefektivnější přístup k žákovi, skvělá spolupráce s AP – hodně se snaží mi práci ulehčit“

„Mám ve třídě z 23 dětí 16 dětí s SPU tzn. mám bohaté zkušenosti. Vnímám pozitiva – pro děti je to veliký přínos, mohou se vzdělávat dle svých možností bez vyčlenění. Negativa – větší objem práce, emoční i pracovní vypětí, individualizace výuky, náročná příprava...“

„Dítě je více v klidu, spokojenější, zažívá úspěchy, pedagog je zaměstnanější.“

„U tělesných postižení problém nevidím, u mentálně postižených nevidím žádný přínos jejich začleňování do výuky na základních školách. Péče jim věnovaná na praktické škole je pro jejich budoucí uplatnění mnohem přínosnější.“

„Dobré, pokud pozici asistenta dělá vzdělaný člověk, člověk, se kterým je možná dohoda.“

„Na základní školu nastupují děti, které by byly spokojenější ve zvláštní škole a potýkají se s problémy a nepochopením.“

„Nejsem pro inkluzi a je to opravdu pro učitele hodně náročné jak organizačně, tak časově.“

„Myslím, že myšlenka mohla být dobrá, ale realita je jiná. Inkluze není vhodná pro všechny děti, některé jí trpí, jakož i jejich rodiče. Však zařízení, která by byla specializovaná na takové žáky, kdy takové děti zažívaly i pocit úspěchu, byla šmahem rušena.“

„Neodpovídající finanční ohodnocení práce, doporučení ke vzdělávání těchto žáků z PPP odtržené od reálné praxe, kdyby se měla dodržovat všechna doporučení u všech integrovaných dětí ve třídě, došlo by k zanedbávání dětí bez poruch, a to nemluvím o dětech nadaných, to se v současné době nedá...“

„Ve spolupráci s asistentem pedagoga to má smysl. Před lety jsem měla integrovaného chlapce s těžkou poruchou chování – bez asistenta, bylo to hrozné, musela jsem bránit třídu, neustále být ve střehu. Bylo to vyčerpávající, chtěla jsem odejít ze školství. Nedokázala jsem zabránit jeho útokům.“

„Musí se lépe zvažovat, zda je inkluze vůbec možná. Při inkluzi žáka s mentálním postižením je to velmi diskutabilní.“

„Z mého pohledu je inkluze naprostý nesmysl. Tito žáci zdržují průměrné nebo nadprůměrné žáky. Nikdy nedosáhnou úrovně průměrného žáka. Pro obě skupiny je to demotivující.“

„Spíše negativní, charakter výuky se přizpůsobuje inkludovaným žákům, talentovaní jsou opomíjeni.“

„Já osobně vesměs dobré, ostatní děti chápou, že některé děti potřebují určité úlevy a pomoc učitele i svých spolužáků. Pokud jde ale o výchovné problémy, které obtěžují a ubližují dalším dětem i ztěžují práci učitele, inkluzi beru jako nutné zlo.“

„Jsem i speciální pedagog, takže v podstatě velké. Inkluze je fajn u dětí s tělesným postižením. U dětí s poruchami intelektu, chování apod – myslím že by byly šťastnější a více se rozvíjely v k tomu určených speciálních školách.“

„Omezuje, doplácí na to neinkluzivní žáci.“

„Během mé mateřské dovolené byla zavedena inkluze a po návratu jsme byla vhozena do procesu práce s inkluzním dítětem a asistentem. Bylo to pro mě dost náročné, především administrativně, práce se příliš nezměnila, ale jen díky pomoci asistenta. Můj

žák má kombinovanou vadu a bez asistenta si jeho přítomnost ve třídě nedokážu představit, protože práce s ním v běžné třídě je dosti náročná. “

„Jsem zároveň i speciální pedagog, takže zkušenosti velké. Myslím si, že jsou školy zahlceny příliš velkou administrativou, pro některé žáky umístění v běžné třídě ani není vhodné. Absolvovala jsem i spousty školení a vím, že takto smýšlí i docela dost kolegů. “

„Kolona jede podle nejpomalejšího vozidla, mám-li ve třídě dítě se sníženým IQ, brzdí to ostatní žáky. Takový žák nikdy nezažije úspěch. Jak ho mám učit převody jednotek času, když neumí hodiny? Jsem pro inkluzi, ale např. tělesně postižených, a ti také dle mého názoru potřebují asistenty. Z mého pohledu mají asistentky žáci, kteří jsou líní pracovat, a tak jim matky zařídí úlevu a tzn. vlastní písárku. “

„Nehodí se pro každého žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Je nutné pečlivě individuálně posuzovat každý případ, aby inkluzivní vzdělávání bylo přínosné pro všechny zúčastněné. “

„Myslím, že docela značné. Měla jsem ve třídě 9 dětí s IVP, každé s jinými problémy. “

„Ano, zkušenosti mám, děti byly inkludovány i před zákonem o inkluzivním vzdělávání, jen nebylo tolik administrativy. Při inkluzi nejvíce záleží na vztahu učitel – žák – rodina. Tyto vztahy (myslím tím důvěru, erudovanost učitele, vstřícné jednání, pochopení, spolupráci ve všech oblastech) je učitel schopen vytvořit – nebo není. Pokud ne, vše je jen o administrativě, ohánění se zákony a pravomocemi některé ze zúčastněných stran. “

„Moc vynaložené energie a prostředků s malým návratem. Negativní dopad na celou třídu, snižování úrovně výkonnosti, výsledků třídy – odchod dětí na víceletá gymnázia. “

„Máme ve škole stabilně několik dětí s poruchami autistického spektra s různým stupněm závažnosti, některé s asistentem, některé bez asistenta. Vloni odešel chlapec se zbytky zraku. Obecně máme ve škole častěji děti s problémem v oblasti mentální, výjimečně s fyzickým problémem. Inkluzivní vzdělávání považují za normu. “

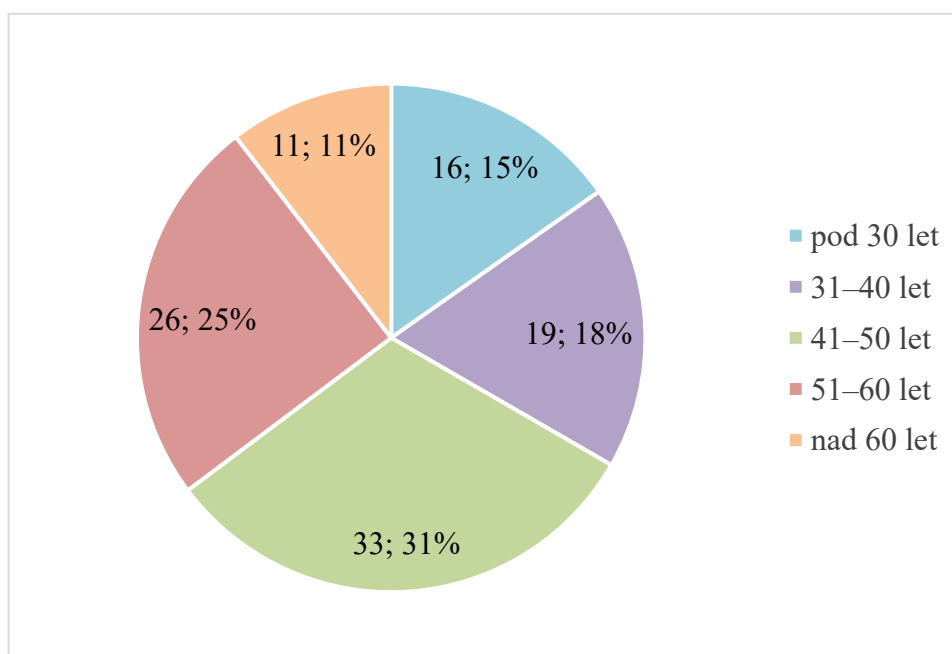
„Spíše negativní. Žáci, kteří by opravdu potřebovali např. asistenta, ho nedostanou, za to si ho "vyběhají" rodiče žáků problémových (zejména chováním). “

„Jsou děti, kterým prospívá a jejich vzdělávání je díky tomu kvalitnější. Bohužel je tomu v mnoha případech opačně. Velmi záleží na osobnosti žáka, jak se se svojí situací dokáže popasovat.“

„Ve své praxi jsem se setkala s dětmi, které měly dys poruchy v oblasti českého jazyka. Pouze jednou jsem měla ve třídě i dyskalkulika. Nejtěžší pro mě je však můj současný žák, který má poruchu řeči, velké výukové problémy, a hlavně je v péči psychiatra.“

11. Do jaké věkové kategorie spadáte?

Z grafu vyplývá, že nejsilnější věkovou kategorií tvoří pedagogové od 41 let do 50 let. Naopak nejméně pedagogů je nad 60 let.

7.2 Shrnutí dotazníkového šetření

Během dotazníkového šetření jsem odeslala prvotní variantu dotazníků do 34 základních škol. Bohužel jsem za 4 měsíce dostala pouze jednu odpověď. Během druhého pokusu o dotazníkové šetření jsem odeslala dotazník cíleně třídním učitelům ze základních škol v České republice, a to do větších měst. Postupně jsem si do internetového prohlížeče zadávala města a základní školy. Na webových stránkách dané školy jsem našla kontakty na třídní učitele. Potom jsem dotazník odeslala do každé školy zvlášť. Celkem byl dotazník odeslán na 800 emailů pedagogických pracovníků. Na dotazník reagovalo 125

respondentů. Někteří se nezdráhali napsat email přímo mně a nepříjemným až urážlivým způsobem se se mnou snažili komunikovat.

Byla jsem i příjemně překvapena, že se mezi kolegy ze školství najdou i tací, kteří se dokážou mile vyjádřit k danému tématu a podpořit Vás svou vlídnou komunikací k bakalářské práci. Díky tomuto způsobu vyhledávání jsem objevila paní koordinátorku inkluze, která je zároveň třídní učitelkou s dlouholetou praxí.

Z dotazníkového šetření pro pedagogické pracovníky na téma Změny v náročnosti administrativní práce třídního učitele ZŠ po zavedení inkluzivního vzdělávání vyplývá následující:

Více než 80 % pedagogických pracovníků má ve své třídě přítomného minimálně jednoho žáka, který má speciální vzdělávací potřeby. Pracovní náplň pedagogů se od implementace inkluzivního vzdělávání navýšila o výrazné procento. Avšak nemohu opomenout skutečnost, že dle šetření se finanční ohodnocení pedagogů vůbec nenavýšilo. Z toho vyplývá: “více práce, málo peněz”.

Doba strávená nad týdenní přípravou mě zarazila vzhledem k předchozím otázkám na pedagogické pracovníky o změnách v náročnosti práce. Odpovědi respondentů mi připadají rozporuplné. Více než polovina pedagogů se shodlo, že potřebuje na přípravu pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami pouze 1–2 hodiny týdně. Z toho usuzuji, že se objem práce pedagogů nenavýšil o tolik.

Po administrativní stránce je dokládáno mnoho dokumentů pro školní pracoviště. IVP dokládá 90 % pedagogů, dále dokládají komunikační desky žáka, záznamy z konzultací se zákonnými zástupci, hodnocení speciálního pedagoga školy, komunikaci s PPP, zprávy na OSPOD, soud, policii, sešity, práce žáků, portfolio, plán PO a seznámení ostatních vyučujících s tímto plánem, zprávy pro psychiatra, kontakt s psychologem, záznam o práci v pedagogické intervenci, PLPP – plán podpory.

Pro pedagogickou poradnu pedagogové dokládají IVP a hodnocení žáka. Žádost o speciální didaktické pomůcky, školní dotazník, komunikaci s různými institucemi jako jsou OSPOD, SPC nebo SVP, formulář pro vyšetření, práce žáka, vyhodnocení podpůrných opatření, plán pedagogické podpory a další.

Asistent pedagoga není přítomen ve třídě u 45 % z dotazovaných. Toto zjištění mi připadá znepokojující. Sama za sebe musím přiznat, že mám pocit, že přestože někteří žáci nárok na AP nemají, potřebují ho více než žáci, kteří AP mají k dispozici.

Většina pedagogů uvádí, že vnímá pomoc AP jako výraznou pomoc v době výuky a přípravy na výuku. Najdou se však tací, kteří dle svých zkušeností mají názor odlišný. Asistent pedagoga, jak vidíme z odpovědí na další otázku, vysvětluje probíranou látku žákovi, podílí se na přípravě podkladů k učivu pro žáka, na přípravě IVP, komunikuje s rodiči o posunech žáka ve výuce a o jeho chování. Příprava pomůcek, tabulek pro práci s žákem, usměrňování chování a nežádoucích projevů žáka.

Někteří se k tomuto tématu vyjádřili i záporně, a to tak, že místo vysvětlení učiva AP napovídá žákovi a nedbá pokynů, jak s žákem pracovat, nebere doporučení z PPP ani pokyny učitele. Někteří asistenti nevědí, co se po nich chce a od nich očekává, a tak je někteří pedagogové musí vést.

K otázce o osobních zkušenostech s inkluzivním vzděláváním se vyjádřili někteří respondenti velmi záporně, až se znechucením, nad tímto dlouho diskutovaným tématem. Od názorů jako je náročnost práce, přes špatné zkušenosti až po pocit diskriminace žáků.

Jeden z respondentů uvedl, že měl ve třídě 9 žáků se SVP. To rozporuje vyhlášce č. 27/2016 Sb. v §17, která upravuje organizaci vzdělávání žáků s příznými podpůrnými opatřeními. V odstavci 1 se píše, že ve třídě se může vzdělávat nejvýše 5 žáků s 2.–5. stupněm PO. (msmt.cz)

Nejvíce mě z dotazníkového šetření překvapily odpovědi v otázkách číslo 2 a 3. Těmito odpověďmi jsem potvrdila své výzkumné šetření a domněnku, že pedagogičtí pracovníci mají od implementace inkluzivního vzdělávání rozsáhlejší a náročnější práci a nejsou za ni zvlášť ohodnoceni.

7.3 Výsledky rozhovoru

Rozhovor s koordinátorkou inkluze ze ZŠ

1. Jak vybíráte AP? Musí mít nějakou praxi nebo ukončené studium v oboru?

„Asistenti pedagoga mají minimálně pedagogické minimum, střední pedagogickou školu a praxi v nějakém z pedagogických zařízení.“

2. Jak AP předáváte informace, jak mají pracovat a co dělat (školení, náplň práce...)?

„Informace jsou předávány na poradě s vedením školy a konkrétně o daném žákovi či skupině, náplň práce po dohodě s vyučujícím, buď ve třídě spolupracuje s žákem či celou skupinou nebo individuálně v části hodiny si bere žáka mimo třídu.“

3. Co je Vaší náplní práce jako koordinátorky?

„Učím se, jako koordinátor dohlížím, snažím se poradit, a i kontroluji veškerou inkluzi, specializované třídy, pomůcky, úzce spolupracuji s vedením, poradnou i s rodiči.“

4. Proškolujete pedagogy a AP v rámci inkluze? Jak často?

„Školení probíhají, nicméně kvalitních není mnoho, je to relativně nová věc a dle mého názoru nejsou zcela jasně daná pravidla, jak v rámci inkluze pracovat a postupovat“

5. Mohla byste porovnat dobu před inkluzí a po implementaci inkluzivního vzdělávání? Rozdíl, co se změnilo...apod.

„Tady se asi projeví zkušenost praktika, ne u každého je asistent přínosem, od roku 1992 jsem učila ve třídě pro děti s SPU, většinou jsem měla ve třídě 14–17 žáků, a i bez asistenta jsme výuku i socializaci zvládli velmi dobře a spolupráce s rodiči i vztahy byly nadstandardní (děti zažily pocit úspěchu, zájmu a totéž rodiče), navíc podle mého názoru byly dříve děti více socializované, samostatné a měly především SPU s neporušeným intelektem.“

6. Jak na vaší škole funguje speciální třída? Kolik žáků a pedagogů, zde působí?

„Třídy pro děti s SPU mají menší počet žáků, otevírají se při počtu 6, maximální počet by měl být 12 (ale někdy bývá i více), v současné době inkluze se tyto třídy často ani neotevřou, protože děti zůstávají (často ku svému neprospěchu) v běžné třídě v rámci inkluze. Na naší škole většinou ve třídě pro děti s SPU (specifické poruchy učení) není asistent pedagoga, ale záleží to na složení třídy a intelektovém potenciálu žáků.“

Rozhovor se školním speciálním pedagogem

1. Kolika letou praxi ve školství máte?

„Pracuji ve školství od roku 2016 na pozici školní speciální pedagog a zástupce ředitele školy pro druhý stupeň.“

2. Jaká je Vaše náplň práce?

„Mou náplní práce je reedukace. Což je práce s žáky s poruchou učení nebo poruchou autistického spektra. Z poradny přijde informace o tom, s čím má žák problém, a já se snažím s žákem pracovat a jeho slabé stránky rozvíjet. Dále depistáže. Je to vlastně převyšetření žáka, kdy například za mnou přijde třídní učitel s tím, že žák zaměňuje písmenka, a já ho převyšetřím, dám informace zákonným zástupcům a nasměruji je dál. Obstarávám pomůcky pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Pomáhám třídním učitelům s vypracováním individuálního vzdělávacího plánu. Také zařizuji intervenci. To je vlastně doučování pro žáky například s jiným rodným jazykem. Žák, který mluví jen třeba ruským jazykem, má nárok na pedagoga, který mu pomáhá, respektive ho doučuje český jazyk.“

3. Jak škola vybírá nové zaměstnance na pozici asistenta pedagoga?

„Každý ucházející se o pracovní pozici asistenta pedagoga by měl splňovat požadavky dle Zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Tedy s pedagogickým vzděláním, kurz asistenta pedagoga a praxi ve školství.“

4. Jaké dokumenty dokládají třídní učitelé škole?

„Individuální vzdělávací plán má k dispozici škola, vyučující pedagogové žáka a pedagogická poradna. Vyhodnocení individuálního vzdělávacího plánu. Jak se s žákem pracovalo, co se zlepšilo apod.“

5. Kolik žáků s individuálním vzdělávacím plánem působí v jedné třídě?

„Většinou je to 3–4 žáci na třídu.“

6. Máte v každé třídě asistenta pedagoga?

„Ve většině tříd ano. Například na prvním stupni máme 15 tříd a z toho ve 14 třídách je přítomen asistent pedagoga.“

7. Dokážete porovnat dobu před implementací inkluzivního vzdělávání a po implementaci?

„Myslím si, že byli vždy žáci s problémy. Dříve se to tolik neřešilo. Byly speciální školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Je to také na zvážení zákonných zástupců. Někteří žáci výuku zvládají lépe než ti žáci, kteří nemají individuální vzdělávací plán. Jsou také situace, které si opravdu žádají, aby rodič přestoupil s žákem do speciální školy, protože trpí ten žák, který má nějaké zdravotní znevýhodnění.“

Rozhovor s asistentem pedagoga

1. Kolik let pracujete ve školství?

„Jako asistent pedagoga pracuji od roku 2015. Nejprve jsem byla na prvním stupni a teď působím na druhém stupni.“

2. Kolik žáků s IVP je ve třídě, kde působíte?

„Ve třídě jsou 4 žáci.“

3. Podílíte se na vyhodnocení IVP?

„Ano, ale jen minimálně, a to na konzultaci výstupů.“

4. Jakým způsobem a jak často informujete třídního učitele o posunech ve výuce žáka?

„Píšu si každý den, jak žák pracoval. Co se mu povedlo a co ne. S čím potřeboval víc pomoci a naopak. Také jestli se choval jinak než běžně. Jestli měl nějaké neshody s žáky apod. Jednou za asi čtyři týdny předávám informace na poradě asistentů pedagoga. Pokud je něco závažného, co je třeba řešit hned, tak jdu s problémem za třídním učitelem a snažíme se to společně urovnat a žákovi pomoci. Jednou týdně, záleží na TU, jestli chce výstupy znát. Je to spíše individuální.“

5. Děláte přípravy pro žáky s IVP?

„Pomáhám třídnímu učiteli s tím, co ode mě vyžaduje. Nedělám si nějaké extra přípravy na výuku. Jen v případě, že je to nezbytně nutné. Na prvním stupni je práce AP jiná“

6. Myslíte si, že inkluze je spíše přínosem pro školství?

„Naopak, není přínosem. Jako příklad bych uvedla jednoho žáka, který má AP již od první třídy. Má vymezenou delší dobu na úkoly a menší obsah práce. AP mu velice pomohl v jeho posunu. Potom jsou žáci s méně rozumovými schopnostmi, potřebují menší kolektiv, menší obsah látky, IVP žákovi moc nepomůže, posun je minimální. Takoví žáci by měli jít dle mého názoru do speciální školy.“

7. Setkala jste se s nějakou nepříjemnou situací v rámci inkluzivního vzdělávání?

„Výměna názorů s jedním tatínkem. Přístup pedagogů – např. vezmi ho a odveď ze třídy, on mi ruší kolektiv.“

8. Nabízí Vám škola, kde působíte jako AP, školení či kurzy v rámci inkluze?

„Povídání o dětech s poruchou autistického spektra a ADHD. Asi 1-2× za rok.“

9. Jaké jsou Vaše zkušenosti AP na druhém stupni ZŠ?

„Na druhém stupni je práce AP neefektivní. Myslím si, že pokud žák potřebuje AP, tak by na druhý stupeň neměl žák chodit nebo přejít do speciální školy. Pouze v případě zdravotního hendikepu to chápu, ale ne pokud výuku nezvládá.“

Výuka na 2. stupni je jiná než na prvním stupni. Asistent pedagoga nemá již tolik práce, nemůže si například vzít žáka stranou a látku s ním probrat. Pouze sedí u žáka a říká mu, ať dává pozor.

Nejdůležitější a základní jednotkou všeho je vztah mezi AP, učitelem a žákem. Pokud si nesesedne pedagog s AP nebo AP s žákem, je celá spolupráce již předem marná. Někdy mám pocit, že je asistent pedagoga staven do pozice toho špatného. Dostala jsem se již do situace, kdy TU představoval AP žákovi jako nějakou osobu, která mu v případě selhání (nespolupráce, DÚ, vyrušování apod.) vynadá a napíše mu poznámku. Nebo když měl pedagog nějaký problém s asistentem pedagoga, tak mu ten problém sdělil před celou třídou a napomenul AP. Toto je nekolegiální chování a shazování Vás jako osoby a snižování respektu u žáků.“

Rozhovor s třídní učitelkou

1. Jak dlouho působíte ve školství?

„Ve školství mám již třicetiletou praxi na pozici třídní učitelky základní školy.“

2. Jaké jsou Vaše dosavadní zkušenosti s inkluzivním vzděláváním?

„Musím říct, že žáci s problémy byli vždy. Vždy se našel někdo, kdo měl nějakou poruchu ať zdravotní nebo jinak specifickou. Dříve se na to tolik nebral ohled jako dnes. Nebo se o tom tolik nemluvalo. Zaleží také na rozdělení žáků do tříd. Někdy se stane, že máte najednou v jedné třídě různé kombinace poruch učení s psychickými poruchami a poruchami chování, a to je teprve síla. Člověk se dostane do tolika situací a mnoho zkušeností, ale stále se učí něčemu novému. Moje asi nejzajímavější zkušenost byla s žákem, který má Aspergrův syndrom, ADHD a poruchu chování. Musel být celý den s asistentem i odpoledne ve školní družině. Na dopolední výuku měl přidělenou asistentku, ale odpoledne bohužel ne, protože nebylo možné někoho sehnat. I přesto, že ve třídě byla paní asistentka i o přestávkách, tak jsme se nevyhnuly častým slovním a fyzickým konfliktům mezi žáky. Poslední asi nejvážnější situace, která se stala bylo to, že napadl svého spolužáka, kterému skákal po břicho a kopal do něj. Během této situace byla přítomna jeho asistentka, která si situace vůbec nevšimnula až po upozornění jinou paní učitelkou. Ne každá asistentka nebo asistent pedagoga se na svou pozici hodí. Po tomto incidentu se paní asistentka sesypala a skončila ve svém povolání. Do školy byla samozřejmě zavolána maminka samoživitelka. Domluvila se s námi, že dá svého syna do speciální školy. Po dvou týdnech se opět vrátila se synem, protože jí údajně systém a postup ve výuce ve speciální škole nevyhovoval. A tak nastala otázka, co teď s tím. Neměla jsem asistentku, tak musely jiné asistentky z jiných tříd, kde nebyly tolik potřebné (žák u kterého asistovaly nebyl přítomen) chodit do mojí třídy. Po asi měsíci nastoupila paní asistentka, nyní je paní učitelka. Stala se totiž ta věc, že nebylo možné s žákem pracovat společně v kolektivu, ale musel mít extra přístup. Tím myslím, že má své pomůcky z podpůrných opatření, má svou lavici umístěnou vzadu ve třídě, kde sedí sám. Nemohl sedět se spolužáky, protože je bil nebo kousal. Má ještě na chodbě dva „speciální koutky“, které jsou ohraničené „paravánem“ aby na něj při práci s asistentem pedagoga nebo se školním speciálním pedagogem nikdo neviděl. Jak jsem již zmínila, paní asistentka je teď jeho paní učitelka. Díky inkluzivnímu vzdělávání máme jako každá spádová škola povinnost přijmout každého žáka, aby se mohl společně vzdělávat. Ne vždy a pro každého je inkluzivní vzdělávání vhodné. Tento případ rozporuje záměru společného vzdělávání. Tento žák se sice vzdělává v běžné základní škole, ale ne společně, protože to není zatím

možné. Také se mi stávalo několikrát denně, že utekl ze třídy a křičel na mě. Jenže co máte dělat, když jste ve třídě sama. Máte nechat ostatních 23 žáků samotné ve třídě a jít nahánět jednoho po škole? Nebo snad zamknout třídu? Je to v dnešní době opravdu složité. Máte spousty papírování, komunikace s asistentem pedagoga, se zákonným zástupcem, se školou, s pedagogicko-psychologickou poradnou.

3. Myslíte si, že by inkluzivní vzdělávání mělo zůstat v běžných školách?

„Myslím, že když se vše dobře podchytí, bude dost kvalifikovaných asistentů pedagoga, speciálních asistentů, dvojjazyčných asistentů, pedagogů, kteří dokážou do svého povolání dávat maximum, tak bychom mohli dobře všichni společně fungovat. Vše záleží na kolektivu a rodičích.“

7.4 Shrnutí rozhovorů

Rozhovor s koordinátorkou inkluzivního vzdělávání

Rozhovor s koordinátorkou inkluze pro první a druhý stupeň základní školy byl pro mě zajímavý už jen díky tomu, že s touto funkcí nemám žádné osobní zkušenosti. Paní koordinátorka má zkušenosti od roku 1992, kdy začínala pracovat s dětmi na základní škole, kde působila jako třídní učitelka. V té době měla již žáky se specifickými poruchami učení, ale asistenta pedagoga tehdy ve třídě neměla a jak sama uvádí ani nepotřebovala. Její náplní práce coby koordinátorky inkluze je vybrat správného uchazeče nebo uchazečku pro práci asistenta pedagoga, a to dle zákona o pedagogických pracovnicích. Jak ona sama tvrdí, může se stát a stává se, že ne každý se na pozici asistenta hodí. Někdy asistent pedagoga není přínosem pro třídu a pomoc žákům a třídnímu učiteli.

Paní koordinátorka během své práce pomáhá učitelům, zařizuje pomůcky pro třídu, kontroluje, spolupracuje s vedením školy, poradnou a komunikuje se zákonnými zástupci. Školení asistentů nebývá příliš časté, ale práce asistenta pedagoga je jasně stanovená a ukotvená v zákoně.

Rozhovor se školním speciálním pedagogem

Paní, se kterou jsem vedla rozhovor působí ve školství od roku 2016 a to na pozici školní speciální pedagožky a jako zástupkyně pro druhý stupeň.

Její náplní práce coby školní speciální pedagožky je hlavně reedukace. Jde o práci s žáky s poruchou učení nebo poruchou autistického spektra. Na základě vyšetření z pedagogicko-psychologické poradny pracuje s žáky a snaží se rozvíjet jejich slabé stránky. Další její náplní práce jsou depistáže, kdy na základě komunikace se třídním učitelem žáka dostane upozornění, že má žák v něčem problémy. Žáka převyšetří a předá informace zákonným zástupcům v čem má žák problém a nasměruje rodiče dál do poradny. Dále zajišťuje pomůcky pro žáky se SVP. Podílí se na vypracování IVP pro žáky se SVP. Má na starosti intervenci, což je například doučování pro žáky s jiným roditelým jazykem. Co se implementace inkluzivního vzdělávání týče, názor má paní školní speciální pedagožka jasný. Žáci se speciálními vzdělávacími problémy vždy byli. Pouze se školství touto problematikou tolik nezabývalo.

Rozhovor s asistentkou pedagoga

Paní asistentka působí ve školství od roku 2015. Nejprve pracovala na prvním stupni základní školy. Nyní byla přesunuta na druhý stupeň. Tento rozhovor nebyl tolik plný pozitivních zkušeností a názorů jako rozhovor s koordinátorkou inkluze a se školní speciální pedagožkou. Z paní asistenty mluví opravdové zkušenosti. V předchozích rozhovorech se implementace inkluzivního vzdělávání zúčastňují tyto pracovníci pouze „vzdáleně“. Tedy nejsou s žáky s IVP každý den od 8 hodin rána do konce vyučování. Nemohou tedy natolik posoudit situace, které se běžně v hodinách i mimo ně odehrávají.

Během působení na prvním stupni měla paní asistentka více práce. Respektive se mohla více podílet na rozvoji žáka. Nyní se podílí například na přípravě IVP jen minimálně.

Každý den si vede paní asistentka zápisky z práce s žákem s IVP. Jak během dne pracoval apod. Tyto informace předává třídnímu učiteli tak často, jak je třídní učitel sám potřebuje nebo vyžaduje. Zkušenosti na své pozici nemá jen během výuky, ale i mimo ni, kdy se nepohodla s jedním ze zákonných zástupců. Sama také tvrdí, že se cítí někdy postavena do role té špatné osoby ve třídě. Tedy že třídní učitel ji staví do pozice, které by se měl žák bát, když nebude řádně spolupracovat.

Jak už bylo řečeno v této praktické části. Záleží na kolektivu školy, jak se k této situaci postaví a jak bude spolupracovat jako jeden celek.

Rozhovor s třídní učitelkou

Rozhovor s paní třídní učitelkou byl velmi zajímavý. Paní učitelka má dlouholetou praxi s bohatými zkušenostmi. Její poslední zkušenost nebo jedna z nejkomplicovanějších mi vyrazila dech, v tom smyslu, že jsem netušila, jak to vlastně díky implementaci inkluzivního vzdělávání může fungovat. Tento postoj k dané situaci byl maximem, co mohla škola pro žáka udělat. Ovšem vůbec nenaplnuje záměr inkluzivního vzdělávání.

Diskuze

V mé bakalářské práci jsem se zaměřila na změny v náročnosti administrativní práce třídního učitele. Šlo mi o pochopení náročnosti práce třídního učitele. Vždy jen slyším od lidí, jak je jejich práce náročná, kolik papírování mají na starosti a že dřívější doba byla lepší. V podstatě většina učitelů, se kterými jsem byla v kontaktu přistupují k této problematice negativně, ale zároveň zodpovědně. Z výzkumného šetření jsem zjistila, že velké procento dotazovaných má více administrativní práce než před implementací inkluzivního vzdělávání. Čekala jsem, že respondentů s navýšením své práce bude méně, že to vlastně nemůže být tak strašné, jak říkají pedagogové. Ale byla jsem zaskočena, a to hned dvakrát, když jsem viděla procento respondentů, kteří nejsou od implementace lépe finančně ohodnoceni. Přece jen, když má člověk více práce, než měl doposud a je nějaká změna, tak očekává i za svou dobře odvedenou práci lepší ohodnocení. S těmito otázkami se zcela neztotožňuje množství hodin věnovaných k přípravám pro žáky se SVP. Doufala jsem ve větší rozsah hodin věnovaných přípravám k výuce.

V teoretické části z publikace Učitel a rodič se autor zmiňuje o náplni práce třídního učitele. Tyto informace se ve své podstatě shodují s výzkumným šetřením, kde třídní učitelé uvádí, jakou dokumentaci v rámci své třídy zpracovávají a co je jejich náplní práce. Je tedy jasně vidět, že práce třídního učitele je daleko rozsáhlejší a rozmanitější, než bylo před implementací inkluzivního vzdělávání.

Závěr

V bakalářské práci na zvolené téma inkluzivní vzdělávání v základních školách jsem se zaměřila na práci pedagogických pracovníků, přesněji na náplň práce třídních učitelů. Toto téma jsem si vybrala, abych si sama udělala představu o tom, jaké činnosti musí třídní učitel vykonávat v rámci inkluze s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Práci jsem rozdělila do dvou částí: teoretické, která se zabývá základními pojmy k danému tématu, a praktické, která vychází z dotazníkového šetření, které se skládalo z jedenácti výzkumných otázek na třídní učitele. Díky tomuto šetření jsem zjistila, že větší množství z respondentů není pozitivně nakloněno ke společnému vzdělávání, a to nejen z důvodu navýšení administrativní práce, ale i po stránce finančního odhodnocení.

Do praktické části jsem také zahrнула tři rozhovory. Jeden s koordinátorkou inkluze, druhý s asistentem pedagoga a třetí se školním speciálním pedagogem. Zajímal mě detailnější pohled na inkluzi z více úhlů.

I přesto, že se názory pedagogických pracovníků ne vždy shodují, mám pocit, že se všichni snaží fungovat tak, jak se to od nich vyžaduje a očekává. Jakmile si všichni na začátku stanoví svou práci a své cíle, každá snaha má svůj pozitivní výsledek a přínos pro celý kolektiv.

Cílem mé bakalářské práce v praktické části bylo poukázat na náplň pedagogických pracovníků v dnešní době. Z mého šetření vyplývá, že pedagogičtí pracovníci, přesněji třídní učitelé, mají daleko náročnější práci než dříve, a to po stránce administrativní i časové a nejsou za ni lépe ohodnoceni. Sice se plat pedagogických pracovníků za několik posledních let zvýšil, nicméně odměňování třídních učitelů zůstává za třídnictví 500–1000 Kč měsíčně. (msmt.cz, online)

Vést třídnictví je náročné nejen po administrativní stránce, ale i časově. Na jednoho třídního učitele spadá i více než 31 žáků na třídu (na druhém stupni ZŠ). Zákonní zástupci potřebují v dnešní době daleko více informací než dříve. Nejde jen o týdenní plány, vystoupení dětí nebo projekty, ale také o individuální vzdělávací plán, plán podpory, komunikaci s pedagogickou poradnou a orgánem sociálně právní ochrany dětí. Mimo to pak v době korona virových omezení, která nastala v roce 2020, jde také o distanční výuku. Intervence a doučování žáků s IVP nebo plánem podpory je teď daleko náročnější

vzhledem k tomu, že komunikace přímá, kdy jste s danou osobou v kontaktu, je daleko lepší ve smyslu soustředění se.

Z praktické části vyplývá, že jsou dnešní pedagogičtí pracovníci více zahlceni administrativou, než jak tomu bývalo dříve. Po stránce časové a finanční tomu není jinak. Rozhodnutí ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o implementaci inkluzivního vzdělávání nebyla samozřejmě špatné, jen nešťastně uchopené a dále předané. Mnoho pedagogických pracovníků (dle mého výzkumu) není spokojeno s inkluzivním vzděláváním, a to i proto že berou ohledy na žáky individuálně a chtějí jim pomoci naplňovat jejich cíle a věnovat se všem bez ohledu na jejich zdravotní problém. Každé dítě, žák, student je svým způsobem unikátní, speciální a vždy bude potřebovat někoho, kdo ho povede, kdo mu pomůže růst a rozvíjet se.

Speciální vzdělávání vždy bylo na školách, jen se o tom tolik nemluvalo a problémy se tolik neřešily jako nyní. Pokud budeme přebírat informace, jak s žáky pracovat a budeme své poznatky správně aplikovat, tak není důvod, aby tento nastavený systém nemohl dobře fungovat.

Seznam použitých informačních zdrojů

Seznam literatury

ANDERLIK, Lore. *Cesta k inkluzi: úvahy z praxe a pro praxi*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-765-1.

HÁJKOVÁ, Vanda a Iva STRNADOVÁ. *Inkluzivní vzdělávání: Teorie a praxe*. Havlíčkův Brod: Grada, 2010, 224 s. ISBN 978-80-247-3070-7.

KENDÍKOVÁ, Jitka. *Asistent pedagoga*. Praha: Raabe, 2017. Dobrá škola. Inkluzivní vzdělávání. ISBN 978-80-7496-349-0.

KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2.

LECHTA, Viktor. *Inkluzivní pedagogika*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1123-5.

NELEŠOVSKÁ, Alena. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-0738-1.

SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0095-8.

ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. *Pedagogika. 2.*, aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5511-3.

TANNENBERGEROVÁ, Monika. *Průvodce školní inkluzí, aneb, Jak vypadá kvalitní základní škola současnosti?* Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-008-1.

TROJANOVÁ, Irena, Václav TROJAN a Jindřich KITZBERGER. *Kompetence řídicích pracovníků ve školství*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Řízení školy (Wolters Kluwer). ISBN 978-80-7357-899-2.

ZILCHER, Ladislav a Zdeněk SVOBODA. *Inkluzivní vzdělávání: efektivní vzdělávání všech žáků*. Praha: Grada, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0789-6.

E-knihy

ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace* [online]. Praha: Grada, 2013 [cit. 2020-12-02]. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1.

Regionální školství: velká novela školského zákona od ... ; Pedagogičtí pracovníci : redakční uzávěrka .. Ostrava: Sagit, 2020. ÚZ. ISBN 978-80-7488-427-6.

Internetové zdroje

Inkluzivní vzdělávání. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Inkluzivn%C3%AD_vzd%C4%9B%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD

Asistent pedagoga. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Asistent_pedagoga

Počet žáků ve třídě [online]. In: [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/pocet-zaku-ve-tride#otazka2>

RVP ZV. *Www.msmt.cz* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program>

FORŤOVÁ, Kateřina. *Metodika pro pedagogy: Jak pracovat s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami* [online]. In: 2013, s. 113 [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: doi:1434887210

UNESCO. *Prohlášení ze Salamanky* [online]. In: Španělsko, 1994, s. 32 [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <https://osf.cz/wp-content/uploads/2016/10/prohlaseni-ze-salamanky-1.pdf>

CESCR General Comment No. 13: The Right to Education (Art. 13): Adopted at the Twenty-first Session of the Committee on Economic, Social and Cultural Rights [online]. In: .1999, s. 16 [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/pdfid/4538838c22.pdf>

Individuální vzdělávací plán. <https://www.msmt.cz/> [online]. [cit. 2020-11-08].

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. *Www.msmt.cz* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/search.php?s%5Bsort%5D=date&query=%C5%BE%C3%A1ci+se+SVP>

Seznam souvisejících právních předpisů

563/2004 Sb. ZÁKON ze dne 24. září 2004, O pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich-1>

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění účinném od 1. 1. 2018 [online]. [cit. 30.10.2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty3/vyhlaska-c-27-2016-sb-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi-2>

Dostupné z <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlaska-c-27-2016-sb-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi-2>

101/2000 Sb. zákon ze dne 4. dubna 2000, O ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

Dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-101>

Vyhláška č. 72 ze dne 9. února 2005, O poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72>

561/2004 Sb. ZÁKON ze dne 24. září 2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. *Www.zakonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2020-12-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Seznam použitých zkratk

AP – asistent pedagoga

ČŠI – Česká školní inspekce

DVPP – další vzdělávání pedagogických pracovníků

IVP – individuální vzdělávací plán

MŠMT – Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

NIDV – Národní institut pro další vzdělávání

NÚV – Národní ústav pro vzdělávání

OP VVV – Operační programu výzkum, vývoj, vzdělávání

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí

PPP – pedagogicko-psychologická poradna

PHÚ – plán hlavních úkolů

PLPP – plán pedagogické podpory

PO – podpůrná opatření

SPU – specifické poruchy učení

SPUCH – specifické poruchy učení a chování

SZN – sociální znevýhodnění

ŠSP – školní speciální pedagog

TU – třídní učitel

ŘŠ – ředitel školy

ZP – zákoník práce

ZŠ – základní škola